Leto IV., štev. 69 | V Ljubljani, četrtek dne 22. marca 1923 | Poštnina pavšalirana. Posamezna štev. stane 1 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 10·— Din
za inozemstvo 20·— „
Oglasi po tarifu.
Uredništvo: Miklošičeva cesta st. 16/I. Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.
Podružnice: Maribor, Barvarska ulica št. 1. Tel. št. 22. Celje, Aleksandr. cesta.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Ljubljana, 21. marca.

Ministrski svet je danes odklonil demisijski ponudbi gospoda Omerovića in Šerića, ki sta vsled neuspeha pri volitvah izrazila željo, da izstopita iz vlade. Radikalski kabinet sedi mirno na svojem mestu in prav nič ga ne ženira muzanje kulturne Evrope, ki čudom gleda, kako se v Jugoslaviji na glavo postavljajo najelementarnejši principi parlamentarizma. Drugod namreč je običaj, da vlada, ki je vršila volitve, brez odloga izvaja konsekvence, ako ji ni uspelo, si priboriti večine. Od 313 mandatov si jih je priborila radikalska stranka 109. To je nekaj več nego tretjina. Vse drugo je proti radikalom v ostri opoziciji. Danes bi bil moral gospod Pašić se javiti kralju ter mu predložiti ostavko vlade, da napravi prosto pot poskusu za sestavo večinskega kabineta, ki pri danih razmerah ne more biti drugačen, nego koalicijski. Mesto tega se radikalski šef bavi s špekulacijami, kako bi mogel ohraniti državno krmilo v rokah svoje stranke.

Že se mu ponujajo slovenski klerikalci. Toda v volilni borbi se je SLS tako izložila za zakonodajno avtonomijo, da bi sporazum ž njo bil mogoč le z vsaj formalnimi žrtvami na račun ustave. Plemenski šovinizem, ki ga je razpalila radikalska stranka med srbskim delom našega naroda, pa baš v tem trenutku noče ničesar slišati o koncesijah in na klerikalne ponudbe bo moral Pašić odgovoriti s predlogi, ki so danes zopet za slovenske plemenske šoviniste nesprejemljivi.

Kar velja za radikale in klerikalce, to velja seveda v desetkrat poostreni obliki za radikale in Radića. Kombinacije, ki se raznašajo o možnosti kompromisa med temi tremi skupinami, smemo smatrati za neresne. Usoda, ki je zadela Protićevo koncepcijo med pristaši radikalske stranke, je dovolj jasen dokaz, da tu ni izhoda.

Smatrati moramo, da ga Pašić v tej smeri tudi resno ne išče. On se nadeja povsem nekaj drugega. Da bo namreč Radić zopet ostal doma. V parlamentu z 242 poslanci bi mogla radikalska vlada s pomočjo makedonskih Turkov in banatskih Švabov sestaviti skromno večino. Radikali bi mogli v tem slučaju nadaljevati poskus partizanske eksploatacije države. Toda gosp. Pašić sicer ni uvidel, kaj pomeni volilna vlada v rokah ene same plemenske stranke, reklo bi se pa gotovo žaliti njegov razum, ako bi mu hoteli pripisovati vero v možnost, da se more danes vzdržati na krmilu jugoslovanske države in pred parlamentom, v katerem ne sodeluje ogromna večina Hrvatov ter je vse, kar je napredno, v opoziciji, srbski kabinet, podpiran od anacijonalnih elementov. To je politični nonsens, nemogoč v ideji in neizpeljiv v praksi.

Zato je verjetno, da ima Pašić drug načrt. Hotel bi svojo plemensko vladavino omiliti s pritokom jugoslovansko orijentiranih moči. Le na ta način bi mogel prikriti pravi značaj svoje vlade. V to svrho raznašajo radikalski listi in mešetarji govorice, da je spor med Pribičevićem in Davidovičem zopet tu in da bi bil del demokratov, zlasti hrvatskih in slovenskih, pripravljen se pogajati in sporazumevati. Ni nam treba še posebej opozarjati na izjave iz vrst vodilnih politikov. Če je kdaj vladalo v demokratski stranki enotno taktično naziranje glede koalicije z radikali, je tokrat solidarnost popolna. Demokratska stranka je izšla iz volitev kot stroga opozicija in z njeno pomočjo se radikalski režim ne bo držal niti en dan.

Po našem globokem prepričanju za radikale ni srečnega izhoda iz situacije, ki so jo ustvarili. Vse kaže, da novi parlament ne bo sposoben za delo, in to je morda tudi glavni vzrok, da gosp. Pašić ne izvaja konsekvenc iz volilnega izida. Zadnja in v srcu najprijetnejša je radikalom želja, da bi mogli sami brez odgovornosti pred parlamentom nadaljevati, kar so dne 16. decembra pričeli, in se še enkrat stablirati kot — volilna vlada.

Le nespretna politika celokupne opozicije nove skupščine bi jim mogla omogočiti ponovitev takega, za državo in njeno jedinstvo tako opasnega eksperimenta.

NASTOP NOVEGA ČEŠKEGA POSLANIKA V BEOGRADU.

Beograd, 21. marca. r. Pričetkom aprila pride v Beograd novi češkoslovaški poslanik Jan Šeba, dosedanji opravnik poslov češkoslovaške republike v Beogradu pa postane poslanik v Tokiju.

Demokratski klub o volitvah

PO PRAVILNEM TOLMAČENJU VOLILNEGA ZAKONA BI MORAL BITI TUDI DR. ŽERJAVU PRIZNAN MANDAT. — SOLIDARNOST MED DEMOKRATI. — VELIKO OGORČENJE NAD RADIKALCI.

Beograd, 21. marca. p. V demokratskem klubu se je danes vršil sestanek voditeljev stranke, ki so razpravljali o izidu volitev. Konstatiralo se je, da je cela vrsta slučajev, v katerih je vlada z nečuvenim terorjem korigirala pravo mišljenje ljudstva. Koncipirano je bilo pismo oblastnim organizacijam stranke, da najkasneje do 15. aprila pošljejo demokratskemu klubu dokumente o radikalskih volilnih sleparijah ter o vseh slučajih zlorabe uradne oblasti in o aktih korupcije. Demokratski klub bo v tej stvari izvedel kar najostrejšo parlamentarno akcijo.

Posebno pozornost je v klubu vzbudilo dejstvo, da dr. Žerjav ni proglašen za izvoljenega. Splošno se je povdarjalo, da bi bila to ena najobčutnejših izgub, ki bi zadela parlamentarno zastopstvo Demokratske stranke. Na podlagi poročila, ki ga je podal avtor volilnega zakona bivši notranji minister dr. Voja *Marinković*, pa se je uveljavilo prepričanje, da bi po pravilni interpretaciji zakona moral biti dr. Žerjav proglašen za izvoljenega. Dr. Marinković smatra, da o tem ne more biti dvoma.

Čl. 80. vol. zakona predvideva dva izjemna primera, ko dobijo mandat tudi stranke, ki ne dosežejo količnika. Prvi (čl. 80. al. 4) se nanaša na slučaj, ako v okrožju s 6 ali več mandati doseže količnik le ena stranka, drugi (čl. 80 al. 5) za slučaj, da v okrožju z 9 ali več mandati dobite le 2 stranki količnik.

Ljubljanski primer se ne da točno subsumirati ni pod eno, niti pod drugo določbo, ker gre za okrožje z 10 mandati, v katerem je le ena stranka dobila količnik. Treba ga je namreč presojati s stališča obeh citiranih odstavkov čl. 80 in je v smislu zakona in svoječasnih izjav notranjega ministra prisodili strankam brez količnika torej SKS in JDS vsaki po eden mandat. Dr. Žerjav bi moral torej biti proglašen za izvoljenega.

Vodstvo kluba je usvojilo referat g. Marinkovića ter bo v tem oziru storilo vse korake, da v verifikacijskem odboru prodre pravilna interpretacija zakona, ki edina odgovarja namenu označenih določb čl. 80.

Z ozirom na vesti, ki jih izvestni krogi širijo o novem sporu med Davidovičem in Pribičevićem, polaga demokratski klub veliko važnost na to, da konstatira, da vlada v vrstah demokratov popolna solidarnost glede nadaljnega postopanja v parlamentu in napram vladi. Kakor doznava naš dopisnik, je vsak sporazum med demokrati in radikali nemogoč. Demokratski poslanci, ki se že z vseh strani kraljevine zbirajo v Beogradu, prinašajo od svojih lokalnih in krajevnih organizacij naročila, da ne smejo pristati na koalicijo z radikali. Posebno oster je odpor proti radikalom v volilnem okrožju rajnkega ministra Draškovića, kjer so radikali pri teh volitvah silno terorizirali demokrate, katerim so celo grozili, da jih pobijejo, če ne bodo glasovali zanje.

Pašićeva vlada v zagati

USODA RADIKALOV ODVISNA OD PAŠIĆA. — ZAMOTANA POLITIČNA SITUACIJA.

Beograd, 21. marca. g. Danes je ministrski svet razpravljal o politični situaciji, ki je tako nejasna in nesigurna, da ni videti zaenkrat nobenega izhoda. V političnih krogih se je pričakovalo, da bo vlada, ki nima večine v parlamentu, po evropskem parlamentarnem običaju že danes podala ostavko, kar bi omogočilo, da se pričnejo formalna pogajanja za sestavo večine. To se ni zgodilo. Nemalo začudenje je vzbudilo tudi dejstvo, da ministrski svet ni sprejel na znanje demisijske ponudbe propadlih ministrov, temveč sklenil, da naj «zaenkrat» ostanejo še v vladi.

O namerah gosp. Pašića se trdi v radikalskih krogih sledeče: Pašić ne namerava storiti nobenih korakov, dokler ne bo natančno vedel, ali pride Radić v Beograd ali ne. Če pride, je pripravljen z njim takoj stopiti v stik in začeti pogajanja, da bi z njim in Koroščevo stranko sestavil vlado.

Beograd, 21. marca. r. «Politika» javlja, da se v parlamentarnih krogih računa, da se bodo džemietovci (Turki) pridružili radikalom, ki bi tako imeli okrog 120 poslancev. Tudi Nemci bi pomagali vladi. Najvažnejše vprašanje pa je momentano Radić in njegovo zagrebško zborovanje dne 25. t. m. Za bodočo vlado se v radikalnih krogih trdi, da če Radić ne pride v skupščino, bodo sestavili radikali z džemietovci samostojno vlado, če pa pride, mu bodo ponudili sporazum in če se ta ugodno dožene, sestavili vlado z njim in Koroščevo skupino. Če se izjalovijo vsi ti načrti, pa radikali nameravajo izsiliti razpis novih volitev, pri katerih bi skušali spraviti skupaj potrebnih 100 mandatov. Pravilno pristavlja k temu «Tribuna», da bi potem postala Hrvatska druga Irska.

AVDIJENCE.

Beograd, 21. marca. r. Včeraj sta bila sprejeta v avdijenci pri kralju Pašić in Vujičić, pozneje še Ljuba Jovanović. Vsi trije so poročali vladarju o izidu volitev ter o političnem položaju.

KAJ MENI RADIĆ.

Beograd, 21. marca. g. Radić je izjavil sotrudniku «Hrvatskega Lista» v Osijeku, da je prišel čas, da se radikali sporazumejo z njim, če so pametni.

OPOZICIJA SE ZBIRA.

Beograd, 21. marca. r. V soboto ob 10. dopoldne bo seja glavnega odbora demokratske stranke, na kateri se bo pretresal rezultat volitev in se bo odločalo o nadaljnjem zadržanju stranke. Demokratski klub se konstituira čez deset dni.

V tukajšnjih političnih krogih se vztrajno vzdržuje vest, da se bodo demokratskim poslancem v parlamentu pridružili za sodelovanje tudi zemljoradniki. Vršijo se baje že tozadevni razgovori med voditelji obeh strank.

Sarajevo, 21. marca. r. Tu se širijo vesti, da se nameravajo spahovci v parlamentu pridružiti Koroščevim klerikalcem.

Odstranitev namestnika Hribarja

Beograd, 21. marca. g. *Na današnji seji ministrskega sveta se je razpravljalo o likvidaciji pokrajinskih uprav. Načelno je bilo sklenjeno, da se ljubljanski namestnik Hribar čim preje razreši dolžnosti ter izroči do 31. t. m. posle velikim županom. Kot likvidator pokrajinske uprave bi v tem slučaju posloval ljubljanski veliki župan Lukan. Istočasno naj se izvrši likvidacija pokrajinske uprave tudi v Dalmaciji. Pokrajinski namestnik v Zagrebu Cimić ostane radi političnega položaja, ki se je razvil na Hrvatskem vsled Radićeve zmage še nekaj časa na svojem mestu. Glede sarajevskga namestnika ministrski svet še ni sklepal.*

Bolgarija pred volitvami

Sofija, 21. marca. r. Kralj je podpisal ukaz o imenovanju članov novega kabineta, v katerega so prišli 4 novi ministri: Atanazev, Moravljev, Duparinov in Stojanov.

Sofija, 21. marca. r. Minister za javna dela Stanko Bakalov je podal svojo demisijo, katero je Stambolijski sprejel in pozval na njegovo mesto Cirila Pavlova, ki je veren pristaš ministrskega predsednika. Nezadovoljnost s Stambolijskim raste v Bolgariji od dne do dne. Volilna agitacija je po vsej državi v polnem zamahu. Opozicionalne stranke so naslovile na vlado že nekaj brzojavnih protestov proti sprečavanju volilnih shodov opozicije.

Niška konferenca zaključena

Beograd, 21. marca. r. Vlada je sprejela iz Niša poročilo, da je tamošnja konferenca završila svoje delo in da dospo obojestranski delegati jutri v Beograd, kjer se pogodba med Jugoslavijo in Bolgarsko podpiše.

TRGOVINSKA POGAJANJA Z ITALIJO.

Beograd, 21. marca. r. Včeraj so se v Rimu zopet pričela trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Italijo, ki so bila radi volitev v Jugoslaviji za nekaj časa prekinjena. Po poročilih iz Italije smatrajo Pašićevo zmago pri volitvah v Rimu kot dobro znamenje za sklenit v sporazuma. Italijani upajo, da bo nova jugoslovanska vlada v principu sprejela italijanski načrt trgovinske pogodbe.

Jugoslovanski in italijanski pristaniški projekt

NAŠA DELEGACIJA PREDLAGA KONZORCIJ SAMO ZA REKO BREZ BAROŠA IN DELTE.

Opatija, 21. marca. lr. Danes je bila važna seja paritetne komisije, na kateri sta se medsebojno izročila v proučevanje pismena načrta obeh delegacij glede italijansko-jugoslovanskega pristaniškega konzorcija. *Italijanski načrt predvideva tak konzorcij za reško luko, luko Baroš, Delto, Brajdico in Martinščico. Ves ta objekt naj bi bil pod skupno upravo, ki bi lungirala eno leto, če bi se že poprej ne uvidela potreba, da se uprava spremeni. Po tem roku bi stopil v veljavo definitivni statut za eksploatacijo vseh teh objektov, ki bi se moral med tem izdelati in ki je predviden za dolgotrajno večdesetletno dobo. Konzorcij bi tvorila po dva italijanska, po dva jugoslovanska in dva reška zastopnika. Izmed zadnjih dveh bi enega volila Italija, drugega Jugoslavija. Ta komisija bi volila strokovnjaka, ki bi vodil upravne posle in sicer naj bi bila ta strokovnjaka enkrat Italijan, drugič Jugoslovan, dočim bi imel namestnika vedno od druge narodnosti.*

Jugoslovanska delegacija je vzela načrt na znanje in je obljubila, da ga prouči. Nato je izročila Italijanom *svoj načrt, v katerem so fiksirana glavna načela, kako si naša delegacija zamišlja ureditev pristaniškega in železniškega problema. Baroš, Delta in Brajdica bi imeli po tem načrtu ostati izključno le naša last, pod našo upravo, ker je treba, da nam ti objekti služijo kot nacionalna luka, ki bi bila pod popolno suverenostjo naše vlade. Reško pristanišče naj bi upravljala in eksploatirala izključno samo reška država,* dočim bi oskrbovala železniško službo od naše meje do reškega kolodvora, naša, železnico do italijanske meje pa italijanska vlada. Sam reški kolodvor bi ostal v rokah reške države. Tudi javna skladišča na Reki bi upravljala reška vlada ali pa skupna uprava enega Italijana, enega Jugoslovana in enega Rečana, to pa samo tedaj, če to Reka izrecno želi. Železniška služba naj bi se uredila s posebno konvencijo, katero je skleniti z Reko. Kar se tiče varstva naših in italijanskih interesov na Reki, naj bi se sestavila v to svrho mešana paritetna komisija, sestoječa iz po enega Jugoslovana, Rečana in Italijana in ta naj bi nadzorovala upravo in eksploatacijo reškega pristanišča in reškega kolodvora. Služba med postajo in pristaniščem na Sušaku naj bi se uredila sporazumno med obema upravama.

Princip, ki obvlada naš predlog je striktno izpolnjevanje pogodb, ki predvidevajo za Reko popolno suverenost in neodvisnost. Italijanska delegacija je vzela naš načrt na znanje in proučevanje, na jutrišnji seji pa bosta obe delegaciji povedali svoje eventualne pomisleke proti nasprotnemu načrtu.

Nezadovoljni Italijani.

Sušak, 21. marca. r. Današnji «Piccolo della Sera» poroča o včerajšnji seji paritetne komisije v Opatiji: Kdor je mislil da se bo stališče jugoslovanske delegacije po novih skupščinskih volitvah izpremenilo in da se bodo obljube zunanjega ministra dr. Ninčića izvršile neposredno, ta bo razočaran, ko zve, da se položaj ni čisto nič izpremenil. Situacija je ista, kakor pretekli petek. Pri razpravi o konzorciju Jugoslovani vztrajajo na stališču, po katerem naj se Baroš in Delta odločita od reške luke in se združita z sušaško luko. Dr. Rybařeva zahteva po izpraznitvi Sušaka je še vedno veljavna in zadržuje jugoslovansko delegacijo popolnoma intransingentno. Seja je trajala poldrugo uro, ne da bi se obe tezi kaj približali. Jugoslovani so tudi izjavili, da predlože svoj projekt šele na jutrišnji seji. «Piccolo» izjavlja končno, da italijanska teza mora zmagati, ker izključuje politiko, česar se ne more reči o jugoslovanski, čeprav so jugoslovanski delegati o priliki otvoritve konference naglašali, da je treba politiko izključiti iz sej.

Angleško-francoska posvetovanja o Poruhrju?

FRANCIJA IŠČE ANGLEŠKE ZASLOMBE. — VEDNO NOVI NAČRTI.

Pariz, 21. marca. j. Iz dobro informiranega vira se zatrjuje, da so se pričeli danes v Londonu razgovori med Anglijo in Francijo o vprašanju varnosti Francije. Vest izhaja iz angleške strani; gotovo pa je, da je razgovor za enkrat popolnoma splošnega značaja. Kakor javljajo italijanski krogi je imel včeraj nemški odpravnik poslov razgovor z italijanskim poslanikom Avezzanom, katerega je obvestil, da namerava nemška vlada predložiti v Rimu nov načrt, ki naj bi ga italijanska vlada sporočila v Pariz in Bruselj. Večerni listi objavljajo iz Londona datirane vesti, ki zatrjujejo, da bo nemška vlada izročila svoj načrt vsem zaveznikom.

Berlin, 21. marca. s. Po neki pariški brzojavki «Berliner Tageblatta» je napravila francoska vlada v Londonu enake korake kot jih pripisujejo pariški listi nemški vladi. Pariška izdaja «Daily Maila» poroča, da je poslal Poincare Bonar Lawu apel, v katerem utemeljuje francosko-belgijsko akcijo z uporabo in izvedbo določb verzajskega miru in naproša Bonar Lawa, naj ga z odobravanjem francoskih ukrepov krije tudi angleška vlada.

London, 21. marca. s. «Westminster Gazette» je izvedela iz zanesljivega vira, da bo izročila Nemčija vsem zaveznikom osnutek pogodbe glede reparacij.

ANGLIJA ORGANIZIRA POSREDOVANJE NEVTRALCEV.

London, 21. marca. l. «Newyork Herald» poroča, da izdelujejo v angleškem zunanjem uradu načrt za rešitev ruhrskega konflikta. Načrt predvideva začasno internalizacijo ruhrskega in renskega ozemlja in določa modalitete za nemška plačila. Angleška vlada se trudi, da pridobi za svoje namere vse evropske nevtralne države in bi se nato pokrenila skupna akcija, kateri se ne bi mogla upirati ne Francija ne Nemčija.

POLOŽAJ V PORUHRJU.

Pariz, 21. marca. l. Vrhovna zavezniška komisija v Porenju je sklenila ustanoviti v Porenju vrhovno vojaško sodišče podobno takim ustanovam v Gornji Šleziji.

Neki višji francoski sergeant je v Saarbrückenu ustrelil mlado nemško dekle v gozdu; zatrjuje se, da po nesreči, kar bo dognala preiskava. Nemci trdijo, da jo je ustrelil nalašč in so zagnali zato silen krik po vsem svojem časopisju. V ostalem je položaj v zasedenem ozemlju vedno enak: represalije, izgoni, akti sabotaže in aretacije, jamstva in globe.

Otvoritev orijentske prekonference

London, 21. marca. j. Danes se je vršila otvoritvena seja londonske vzhodne konference pod predsedstvom lord Curzona. Konference se udeležujejo zastopniki vseh zaveznikov. Takoj po Veliki noči se sestane zopet lausannska konferenca. Z grško delegacijo prispe tjakaj tudi Venizelos, ki pa se ne bo udeležil posvetovanj in tudi ne bo imel glasovalne pravice, temveč bo dajal le informacije angleški delegaciji.

JUGOSLOVANSKO-AVSTRIJSKO RAZSODIŠČE.

Benetke, 21. marca. r. Danes se je vršila tu prva seja jugoslovansko-avstrijskega arbitražnega sodišča, ki je odrejeno v smislu § 256 senžermenske mirovne pogodbe. Predsednik je vseučiliški profesor dr. Paul Logot, jugoslovanski zastopnik beograjski univ. profesor Dragoljub Arangjelović, avstrijski pa senatni predsednik dr. Zwiedenick. Na dnevnem redu je tožba nekega srbskega fabrikanta, kateremu so bili med vojno odneseni stroji v Avstrijo, in pa tožba jugoslovanske države proti Länderbanki glede vrnitve posojila, ki ga je dala država banki pred vojno v zlatu.

USTAVNA BORBA V RUMUNIJI.

Bukarešta, 21. marca. s. Opozicionalne stranke so včeraj priredile protestne demonstracije proti načrtu ustave. Demonstranti so hoteli prodreti v notranje mesto, kar pa so jim preprečili močni kordoni čet. Prišlo je do spopadov, pri katerih je bilo več demonstrantov ranjenih.

Dunaj, 21. marca. j. Iz Bukarešte poročajo: Vsled neprestano ostre zgitacije opozicionalcev proti osnutku ustave v parlamentu in med narodom grozi vlada s proklamacijo izsednega stanja nad Bukarešto. Danes so se posvetovale obstrukcijske stranke o razglasu na narod. Kljub hudemu protestu je bil osnutek v prvem čitanju sprejet.

Tomo Šorli †

Iz Istre prihaja vest o nenadni smrti odličnega narodnega delavca notarja Toma Šorlija, ki je umrl v torek 20. t. m. v Podgradu.

Pokojnik je bil rojen 1881. v Podmelcu na Goriškem. Studiral je gimnazijo v Gorici, univerzo v Pragi, kjer je spadal med prve slovenske navdušene pristaše in učence Masarykove. Pričel se je udejstvovati v akademskem društvenem življenju, potem je doma na Goriškem kot jurist vodil tajništvo takratne narodno-napredne stranke. Masarykovim demokratskim načelom, izraženim v dijaški narodno-radikalni struji, je ostal zvest vse svoje življenje. V Gorici je pripadal krogu prepričanih Jugoslovanov, že takrat, ko so nas zaradi tega pol pomilovali, pol zasmehovali kot fantaste. Vsi njegovi dijaški in politični tovariši in sodelavci ga imajo v najprijetnejšem spominu kot marljivega, treznega moža poštenjaka, ki vztraja pri prepričanju, katero je z umom in srcem spoznal za pravo.

Po dovršenih studijah — dovršenih vkljub mnogim gmotnim težavam — je vstopil Tomo Šorli kot notarski kandidat pri notarju Lokarju v Ajdovščini in pozneje pri dr. Ivu Šorliju v Podgradu v Istri. Po preselitvi dr. Ive Šorlija je postal Tomo Šorli notar v Podgradu. Tukaj je takoj pričel z narodno-političnim in organizatornim delom. Ohranil pa je obenem žive stike s svojimi goriškimi tovariši ter se često vračal med nje. Bil je tudi vnet gmoten podpornik «Vede», «Socialne matice», «Preporoda», «Glasa Juga» in praške «Jugoslavije», navdušen aktiven Sokol, propagator in pristaš vzgoje mladine v revolucionarnem jugoslovanskem duhu. Odločen nasprotnik Avstrije. Ko je izbruhnila vojna, je moral k vojakom, kot rezervni poročnik goriško-mariborskega pehotnega polka št. 47. Dne 26. avgusta 1914 je v bitki pri Krasnem ob Bugu z vso svojo četo počakal na Ruse in je v ujetništvu takoj prvi dan izjavil, da se ne smatra za Avstrijca, ampak Jugoslovana in aktivnega vojaka Antante. Onih par dni, kar jih je ostal v jetniškem taboru, je zato moral prenašati bojkot avstrijskih oficirjev sojetnikov. Že v juliju 1915 pa ga izločijo in odpošljejo na njegovo prošnjo po Donavi preko Rumunije v Srbijo, kjer je poleti stopil v Jugoslovanski Odbor v Nišu. Takoj je postal eden njegovih najbolj navdušenih in najbolj agilnih članov, tako pri propagandi prave jugoslovanske ideje, kakor pri nabiranju jugoslovanskih prostovoljcev izmed avstrijskih jetnikov.

Po velikem polomu 1915. se je Tomo udeležil tragičnega umika skozi Albanijo in pretrpel nečuvene fizične muke. Pri tem umiku si je nakopal bolezen, naduho, ki ga ni več zapustila. Iz Drača je preko Italije dospel v Pariz, kjer je smotreno nadaljeval propagandno delo v Jugoslovanskem Odboru in bil znan kot naj bolj marljiv, vesten in vztrajen delavec. Pri mirovnih pogajanjih je funkcijoniral kot ekspert etnografske sekcije naše mirovne delegacije, do konca 1919. Odklonil je ponudbo na ugledno službo v diplomaciji ter se raje posvetil neodrešeni domovini.

Vrnil se je na svoje staro mesto v Podgrad, kjer je vztrajal na eksponirani postojanki do smrti, preganjan od fašistov, vedno na svojem mestu, delaven, odločen, neupogljiv. Bil je podžupan podgradske občine, predsednik hranilnice in cestnega odbora, zaupnik celega svojega okraja. V torek popoldne ga je nenadoma zadela kap, posledica njegove bolezni.

Smrt ga je iztrgala iz napornega dela, ki je bilo njegov delež vse življenje. Bil je, kar je v današnjih časih dvojne vrednosti, vsekdar trden značaj, ki je vztrajal na svojem svetem jugoslovanskem in demokratsko-nacionalnem prepričanju. Ob odprtem grobu, ki pomeni veliko izgubo za naš narod v Istri, mu mora naša javnost, ki ga je premalo poznala, izreči svoje globoko spoštovanje. Zapustil nas je mož iz stare Masarykove in jugoslovanske garde, eden onih, ki ostajajo *zvesti do groba*. Njegova oporoka: *Zvestoba in delo.*

Ave anima candida!

Radikalci prodali Kočevje Nemcem

Predsedstvo pokrajinske uprave za Slovenijo.

V Ljubljani, dne 20. marca 1923.
Št. 437/pov.
Predmet: Uradni popravek.

Cenjeno uredništvo dnevnika «Jutro»
v
Ljubljani.

Z ozirom na članek «Radikalci prodali Kočevje Nemcem» v «Jutru» z dne 15. marca 1923. št. 62. prosim Vas, sklicujoč se na § 19. tiskovnega zakona, da izvolite v prvi ali pa v drugi številki Vašega lista, ki izide po prejemu tega dopisa, objaviti na istem mestu in z istimi črkami sledeči uradni popravek:

Ni res, da bi bil med telefonskim razgovorom, ki sem ga imel dne 13. marca t. l. s kočevskim županom g. Medvedom, istemu javil, da razpuščam občinski svet mesta Kočevje.

Pač pa je res, da med telefonskim razgovorom, ki sem ga imel ta dan z g. županom Medvedom, ie - temu nisem javil, da razpuščam občinski svet mesta Kočevje.

Ni res, da sem na vprašanje, zakaj so, odgovoril, da nima vlada nič proti županu ne proti občinskemu svetu, a razpust da zahteva politika.

Pač pa je res, da tega vprašanja ni bilo, in da nisem torej ničesar odgovoril.

Ni res, da je za gerenta imenovan radikalski odvetnik dr. Flego.

Pač pa je res, da ni imenovan za gerenta radikalski odvetnik dr. Flego.

Z izrazi odličnega spoštovanja
udanj

Iv. Hribar.

Politične beležke

+ **Uradna ugotovitev volilnega izida v ljubljanskem volilnem okrožju.** Glavni volilni odbor za ljubljansko okrožje je pod predsedstvom septemvira Verone v torek zvečer zaključil svoje delo ter ugotovil sledeči volilni rezultat: Glasovalo je 72.227 volilcev, količnik znaša 6566. Dobili so SLS 48.497 glasov, SKS 6470, NLS (Šusteršič) 743, NSS 1259, JDS 5981, SSDL (Makuc) 5708, NRS 2126, SSJ (Bernotova) 1443 glasov. Izvoljenih je torej 9 klerikalcev in po členu 80. volilnega zakona 1 samostojnež (Pucelj).

+ **Napredek hrvatskih demokratov.** Po končnih podatkih ugotavlja «Riječ», da je demokratska stranka na Hrvatskem in v Slavoniji zrasla od 76.406 na 82.945 glasov, torej za 25·84 odstotkov. In nemalo važno je dejstvo, da je prirastek največji baš v zagrebški županiji, namreč za 2222 glasov, dočim je radikalska in radićevska nasilna agitacija preprečila še večji porast in velika občina Javoranj, ki je pri volitvah v konstituanto oddala 613 demokratskih kroglic, niti ni prišla do glasovanja.

+ **O Hribarjevih zaslugah za zmago klerikalcev in radićevcev** so mnenja popolnoma nedeljena. Mi smo svoje že povedali. Mariborski «Tabor» smatra, da je Ivan Hribar vreden najvišjega Koroščevega odlikovanja. «Slovenski Narod» pravilno pravi: «Radiću je pripomogla do zmage na Slovenskem — vlada sama. S tem, da mu je branila agitacijo, je vzbudila pri ljudstvu sum, da mora tičati za Radićem kaj posebnega. Bolj na mestu bi bila pametna protiagitacija in pouk ljudstva, kam vodijo Radićevi nauki.» Pa g. Hribar za časa volilne borbe takim spoznavanjem ni bil dostopen. Študiral je le, kako bi se dalo ogoljufati demokrate za glasove in zapeljeval je najvišje upravne in celo sodnijske funkcijonarje, da so pregrešijo proti volilnemu zakonu! Pod njegovo patronanco so radikali v Prekmurju v zadnjem trenutku izvršili prevaro z demokratskim kandidatom Kühar jem, v katerega imenu so izdali poziv na volilce, da glasujejo za NRS. S pomočjo Jadranske banke so potem Hribarjevi radikali preprečili, da bi demokratska stranka potom letakov pravočasno paralizirala volilno sleparijo. Pravilno sodi «Slovenski Narod», ko pravi, da je ta uprav radikalska sleparija odvzela demokratom polovico glasov v Prekmurju ter jih spravila ne v skrinjico njihovega Benka, temveč v ono — Štjepana Radića.

+ **Nemški in Golouhov mandat še vedno negotova.** Mariborski volilni odbor bo najbrž še danes cel dan štel glasove, ker nastopa to pot radi blamaže pri zadnjih volitvah strogo natančno. Že doslej pa je volilni odbor ugotovil precej netočnosti. Tako na primer je prinesel neki komisar iz laškega okraja štiri kroglice več kot je imel vpisanih volilcev. Zopet drugi je imel tri kroglice premalo. Za socijaliste se je včeraj situacija z ozirom na dosedanje podatke poslabšala v korist Nemcem.

+ **Kurijoznosti volilnega zakona.** Novi volilni zakon je omogočil razne igre slučaja. Za primer kurijoznosti mogoče po novem volilnem redu, navaja «Riječ», da bi se v ličko-krbavski županiji bil utegnil pripetiti slučaj, da bi ena stranka tudi z doseženim količnikom ostala brez mandata. Lika - Krbava voli 5 poslancev. Glasovalo je 37.559 volilcev, količnik znaša 6259. Ako bi tamošnje tri stranke bile dobile po vrsti 18.780, 12.520 in 6259 glasov, bi prvi stranki pripadli 3 mandati, drugi dva, za tretjo pa bi navzlic količniku ne bilo več mandatnega ostanka . . . Tako je tudi vsled novega računanja prišlo v zagrebški županiji do tega, da demokratska stranka z 20.792 glasovi dobi dva, radikalci s 3566 glasovi pa 1 mandat, dočim 82.847 radićevcev pobere kar 10 mandatov!

+ **Protestirane volitve.** Iz vseh delov države prihajajo ogorčene pritožbe o velikanskem volilnem terorju in volilnih sleparijah radikalov, iz Hrvatske pa še posebej o terorističnem nastopu radićevcev. Za danes naj navedemo dva eklatantna slučaja: V okrožju Virovitica je propadel demokrat dr. Ivan Ribar, bivši predsednik parlamenta, ker mu manjkata 102 glasa za količnik. Ribar bi bil dobil 72 glasov čez količnik, ako bi bilo moglo glasovati selo Nart, kjer je 174 organiziranih demokratov. Ti niso mogli na volišče, ker so radićevci grozili, da jim zažgejo hiše. Vložen je protest in parlament bo moral volitve revidirati. V mariborskem okrožju so radikali falzificirali podpis demokratskega kandidata v Prekmurju Štefana Kühar ja, da odstopa od kandidature. Ljudstvo se je dalo zbegati in demokratska stranka je na ta način izgubila nad 1000 glasov in s tem tudi mandat. Verifikacijski odbor narodne skupščine bo moral izvršiti remedure.

+ **Se že ponujajo.** Volilne kroglice se takorekoč še niso ohladile, včerajšnji «Slovenec» pa že prinaša uvodnik, ki ga ni mogoče drugače razumeti kot ponudbo gospodu Pašiću. Jedro članka je stavek: «Ako hočejo (radikalci) z nami (klerikalci) sporazuma na podlagi popolne politične enakopravnosti — dobro.» Kdor pozna klerikalce, vé, da bo njihov pogled na enakopravnosti takoj drugačen, čim jim bo g. Pašić dal na razpolago par ministrskih foteljčkov. Naglica «Slovenca» s ponudbo je tem bolj značilna, ker so ž njo klerikalci povedali radikalom, da so na razpolago za novo vlado, še predno je povedal Radić, kaj hoče. Videti je, da to pot klerikalci ne bi radi zakasnili vlaka v Beograd.

+ **Iz političnega življenja so v Jugoslaviji izginili komunisti,** ki nikjer niso mogli zbrati količnika. Značilno je, da se komunistični glasovi niso pridružili socijalistom, ki so tudi sami izgubili skoraj vse pozicije, temveč najreakcijonarnejšim grupam, srbskim radikalom, radićevcem in slovenskim klerikalcem . . . Brez mandata je ostala tudi jugoslovanska republikanska stranka Jaše Prodanovića, ki je računala, da bo število svojih poslancev v novi skupščini vsaj podvojila. — Poskus narodno-socijalne stranke prodreti na Hrvatsko, se je klavrno ponesrečil. NSS je imela v Zagrebu svoje posebne skrinjice, v katere pa je padlo vsega skupaj 152 kroglic . . . Iz parlamenta je izločena tudi Protićeva struja. Niti eden njegovih kandidatov ni bil izvoljen in tudi on sam je ostal brez mandata. V Dalmaciji je padla zemljoradniška stranka, katere voljstvo je prevzel pred volitvami dr. Smodlaka.

+ **Žrtve volitev.** «Ljudski Dnevnik», glasilo drja. Šusteršiča, je prenehal izhajati. Iz Celja nam poročajo, da ustavi dr. Novačan svoj tednik «Republikanec». Iz Maribora javljajo, da preneha tamkajšnji radikalski tednik, ki je pod ukradenim imenom «Naša Vas» izhajal kot volilno glasilo NRS. — V Zagrebu se pripravlja likvidacija «Slobodne Tribune», katere zaplečniki Tomljenović, Bertić, Politeo itd. so doživeli popolen krah. Baje bodo izdajali «Slobodno Tribuno» še nekaj časa kot tednik.

+ **Dva bloka.** Protićev «Radikal» konštatira, da je Pašiću uspelo napram ekstremnemu hrvatskemu bloku ustvariti srbski blok. Kdor pozna razpoloženje srbskih volilcev, mora uvideti, da so za radikalno stranko glasovali brez preudarka in z istim občutjem kakor hrvatski seljaki za Radića. Volitve so torej prinesle dva bloka in po tem naj se presojajo izgledi za izmiritev razbrzdane plemenske mržnje, ki je postala kronična bolezen naše mlade narodne države. Znaten delež pridajo k temu še slovenski klerikalci.

+ **Kancelparagraf!** Poleg mariborskega «Glasnika presv. Srca Jezusovega» je po dosedanjih poročilih najgrje izrabljal vero v volilne svrhe župnik Zorko na Spodnji Polskavi pri Pragerskem. Na dan volitev je ta gospod pri jutranji maši kričal s prižnice, da se naj vsakemu, ki ne spusti kroglice v drugo skrinjico, roka posuši, ali pa si jo naj sam odseka. Na koncu pa je proglasil vsakega, ki bi mu očital, da je s to pridigo uganjal politiko, za — hinavca . . .

+ **«Prebujeni Madžari»** so v zadnjem času zelo aktivni na vseh mejah, posebno na naši meji. Po Vojvodini so raztroseni njihovi plakati, v katerih se pozivajo naši državljani madžarske narodnosti naj bodo pripravljeni na skorajšnje dogodke, ki bodo končali z njihovo «osvobolitvijo». Na meji Medjimurja so pa «probujajoči se Madžari» še bolj aktivni, tam kar v četah po 20 mož, deloma v uniformah madžarske vojske, napadajo naše mejne straže. Pri vasi Žitkovci se je vršila prava bitka, ki je trajala cele štiri ure, ko so naposled Madžari spregledali, da še niso dovolj probujeni in so zbežali — spat, samo enega mrtvega so pustili za sabo.

+ **Ubogi Sforza.** «Giornale d' Italia» javlja iz Lucce: Ko se je grof Sforza vozil skozi Lucco, ga je množica sprejela z vzkliki: «Jugoslovan, izdajalec domovine!» «V Rapallu si prodal Italijo in Reko!» — Ne vemo, ali bi Sforzo tudi v Jugoslaviji z demonstracijami sprejeli, vemo pa, da bi jih z naše strani bolj zaslužil kakor z italijanske.

+ **Avstrijska nelojalnost.** Zelo značilno za nastopanje avstrijskega državnega kancelerja dr Seipla je dejstvo, da glasilo njegove stranke «Reichspost» neprestano priobčuje napade na Jugoslavijo. Tako piše ta list, da bo Radić po volitvah sklical hrvatski sabor in proklamiral hrvatsko republiko. Isti list je te dni tudi priobčil neko tendencijozno pismo črnogorskih emigrantov, ki je bilo polno napadov na Jugoslavijo. Hujskaška vsebina «Reichspošte» je značilna tem bolj, ker list tudi po Seiplovem obisku v Beogradu ni izpremenil svoje politike.

Naročaite „JUTRO"!

Po svetu

— **Češki tisk.** V češkoslovaški republiki izhaja 2060 periodičnih publikacij. Od teh je 615 političnih, 1445 pa drugovrstnih. Dnevnikov imajo Čehoslovaki 141. Od postanka češkoslovaške republike se je število čeških listov pomnožilo za 241.

— **Prenos čeških legionarjev iz Francije v domovino.** Iz Pariza poročajo, da bodo v kratkem prenešeni v domovino zemski ostanki čeških legionarjev ki so padli za svobodo v Franciji. Prenos se bo izvršil na zelo svečan način.

— **Lord Carnarvon zastrupljen.** Kakor se poroča brzojavno iz Londona, se je egiptolog lord Carnarvon, ki je odkril grob faraona Tutankhamena, vsled pika neke strupene žuželke zastrupil. Soproga Carnarvonova je z nekim londonskim zdravnikom v aeroplanu odpotovala v Egipt.

— **Belgijska kraljica v Italiji.** Vrnivši se iz Egipta, kjer si je ogledala izkopine v dolini kraljev, je dospela belgijska kraljica 19. t. m. v Genovo, kjer je napravila z avtomobilom več izletov v okolico. 20. t. m. pa se je odpeljala v Pariz.

— **Smrt ruskega publicista.** V Levanti (Italiji) je umrl ruski romancier, publicist, feljtonist in kritik Aleksander Vasiljević Amfiteatrov.

— **Rusija hoče na konferenco «Društva narodov».** Ruski komisar za zunanje zadeve Čičerin je uradno naznanil, da hoče sovjetska Rusija prisostvovati mednarodni konferenci «Društva narodov», na kateri se bo proučevalo vprašanje razširjenja načel versaillske mirovne pogodbe tudi na one države, ki tega miru niso podpisale. S tem činom je Rusija priznala «Društvo narodov», katerega je doslej dosledno negirala in ignorirala.

— **Samomori v Berlinu.** Število samomorov se vsled naraščajoče bede med srednjimi sloji v Berlinu silno množi. Te dni je izvršilo samomor 15 oseb, med temi 8 žensk.

— **Najbogatejši petrolejski vrelci sveta.** Iz Londona poročajo, da so odkrili te dni pri mestu Larao v bližini Maracaibo v Ameriki petrolejske vrelce, ki nudijo dnevno 120 tisoč sodčkov petroleja. Domneva se, da je to najbogatejši petrolejski vrelec na svetu.

— **Angorska vlada ne sprejme Friedricha.** Rimsko časopisje poroča, da madžarski fašistovski voditelj Friedrich ne odpotuje v Angoro, ker mu je turška vlada zabranila dohod v državo.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Četrtek, 22.: «Othello». B.
Petek, 23.: Zaprto.
Sobota, 24.: «Češnjev vrt». Izv.
Nedelja, 25.: «Othello». Izv.
Ponedeljek, 26.: «Češnjev vrt». C.

Ljubljanska opera.

Četrtek, 22.: Zaprto.
Petek, 23.: «Čarostrelec». D.
Sobota, 24.: «Nižava». A.
Nedelja, 25.: «Čarostrelec». Izv.
Ponedeljek, 26.: Zaprto.

Mariborsko gledališče.

Četrtek, 12. marca: «Težke ribe». B. Premiera.

•

Zanimiv koncert moderne francoske glasbe se vrši jutri v petek v deliki dvorani Unjona ob 8. uri zvečer. Koncertirala bo francoska umetnica pianistka Selva Blanche, ki je ravno zadnje čase zaslovela iz Francije tudi v vso Evropo. Umetnica, ki je priznano najboljša interpretinja moderne francoske glasbe na klavirju, se je, vrše svojo kulturno nalogo, oglasila tudi k nam, da nas seznani z muzikalnim dogajanjem svojega velikega naroda, ki ga v glasbi žal tako malo poznamo. Pač čujemo imena kakor D'Indy, Franck, Debussy itd., katera pa poznamo doslej z malimi izjemami skoro samo iz knjig in revij. Prva prilika, ki se nam torej nudi — in kdo ve, koliko časa ne bo več nobene take prilike v Ljubljani? — je petkov koncert, na katerem nam bo proslula umetnica v najidealnejši obliki predstavila moderno francosko glasbo v najlepši izbori. Nadejati se moremo resnično velikega umetniškega užitka, zato smo prepričani, da nas ne bo treba biti sram pred njo. Pokažimo s tem obenem tudi svoje simpatije velikemu narodu in spoštovanje njegovi veliki umetnosti!

Matičrj koncert v Škofji Loki. Koncert Glasbene Matice iz Ljubljane se vrši v nedeljo dne 25. marca ob 17. uri v Škofji Loki v dvorani Sokolskega doma. Zanimanje za ta koncert je zbog renomeja, ki ga vsepovsod uživa Glasbena Matica, splošen in zaradi tega opozarjamo posetnike, da si pravočasno preskrbe vstopnice, ki se dobe v predprodaji v trgovini gosp. Potočnika. Koncert se prične točno ob napovedani uri. Vstop v dvorano med izvajanjem posameznih točk nikomur dovoljen.

Kosorov «Požar strasti» v Pragi. «Tylovo divadlo» je sprejelo v svoj repertoar za to sezono tudi Kosorovo znano dramo, katero bo inscenira jugoslovanski režiser Emil Nadvornik, ki je nedavno z uspehom režiral v «Švandovem Divadlu» Lovričevi drami «Sin», in «Filico». «Požar strasti» se je dosedaj dajal na Dunaju, v Monakovem, Frankfurtu, Moskvi, Bratislavi in v Lvovu.

Ada Poljakova v Sarajevu. Ta umetnica si je mahoma osvojila ves jugoslovanski glasbeni in glasboljubeči svet. Te dni priredi koncert pesmi s spremljevanjem klavirja tudi v Sarajevu, kjer tamošnje časopisje navdušeno pozdravlja prihod umetnice «u povučenu i kulturno zanemarenu varoš» ter naglaša, da pomeni za Sarajevo koncert Poljakove redek kulturen dogodek.

«Kres», kulturni mesečnik. Prejel smo «Kresa» 1. številko II. letnika. Vsebina mu je poljudna in dobra, oblika prikupljiva. Na uvodnem mestu priobčuje Šeliškarjevo «Pesem revolucijonarjev», ki je narejena, ne ustvarjena. Nasprotno kaže nedvomno pesniško nadarjenost Ernest Tiran, ki je dahnil «Dva lokvanja v mraku». Ostale stvarce so več ali manj vsakdanje prikazni. Prozo zastopa v glavnem Angelo Cerkvenik, pisatelj «Mariške». Ostali prispevki v «Kresu» so prevodi Tolstega, Kuprina in Solovjeva. Tudi ostalo gradivo «Kresa» je zanimivo in branja vredno. — Cena mesečniku je 50 Din na leto; naroča se v upravi Ljubljana, Židovska ulica 1./I.

Sokolstvo

IV. glavna skupščina Jug. sokol. saveza, ki bo v nedeljo dne 25. marca 1923 obeta biti dokaj zanimiva. Glavni referati iz starešinstva so poškodbeni fond in delo sokolskih nasprotnikov, pa tudi vposlani predlogi iz posameznih žup kažejo, da je med članstvom mnogo zanimanja za sokolsko delo. S skupščino bo združeno tudi razvitje prapora najmlajšega beogradskega sokolskega društva, kar bo dalo skupščini in ostalim sejam nekaj manifestačnega značaja, ker se razvitja prapora udeležijo delegati v kroju. Češko Obec sokolsko bo zastopal namestnik staroste naš stari znanec in prijatelj br. Štepanek. Delegati iz Slovenije odpotujejo v Beograd v petek popoldne z brzovlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 16. uri.

Ženski odsek Sokola I v Ljubljani priredi v nedeljo dne 25. marca s članicami in ženskim naraščajem popoldanski izlet na Šmarjetno goro. Odhod z opoldanskim vlakom do Kranja nato peš na Šmarjetno goro. Povratek z večernim vlakom v Ljubljano. Vabijo se poleg članic in naraščaja tudi starši. Vožnja po železnici polovična. — Zdravo!

Sokol I v Ljubljani vabi svoje članstvo, da poravna članarino v društveni pisarni na Taboru. Uradne ure so vsak dan od 16. do 19. ure. — Društvena javna telovadba se vrši dne 17. junija. — Zdravo!

Sokol Cerknica ima svoj izredni občni zbor v nedeljo dne 25. marca ob 13. uri v salonu brata Žumra.

Sokolsko društvo v Ptuju priredi svojo akademijo v soboto dne 24. marca ob 20. uri v Društvenem domu. Za vsako slovansko čuteče dušo je udeležba dolžnost!

«Sokolič», list za sokolski naraščaj druga številka je izšla. Vsebina je sledeča: Nekrolog pokoj. dr. Tavčarju, Letovanje beogradskega sokolskega naraščaja na Bledu. Zgodovina telovadbe, O alkoholu, Telovadne raznoterosti in Glasnik s krajšimi poročili in zanimivimi podatki. «Sokoliča» priporočamo sokolskemu naraščaju.

Sport

Službene objave LNP.

(Iz seje poslovnega odbora 16. marca).

Ugodi se prošnji S. K. Ilirije in S. K. Primorje za preložitev prv. tekme Ilirija : Primorje. Z ozirom na to je določen sledeč. vrsten red prv. tekem I. razreda: 29. aprila Hermes : Ilirija, 13. maja Primorje : Hermes, 27. maja Ilirija : Primorje. Imenovanim klubom se sporoča, da se naveden vrsten red in termin ne premikajo več. Na znanje se vzamejo prijave prijateljskih tekem: 18. in 19.3. Ilirija : Villacher S. V., 18./3. Ilirija II. — LASK, 19./3. Ilirija III. : Slavija, Hermes : Slovan, 7./4. Primorje : Hašk, 8./4. Ilirija : Hašk. Objavljeni so za S. V. Rapid, Maribor: Krsnik Branimir, Baumgartner Karel, S. K. Celje, Celje: Cizel Janko, Milenkovič Peter.

Na tozadevno prošnjo dovoljuje upr. odbor Igralcem S. K. Primorja: Kordin Janko, Kokolj Franc in Alič Alojzij nastopanje v prijateljskih in internacionalnih tekmah s 18. t. m. ter istotako Grilc Josipu za S. K. Ilirijo.

Prihodnja seja poslovnega odbora se vrši danes dne 22. marca ob 20. uri v sobi Sportne zveze. — Tajnik II.

•

Pričetek nogometne sezone v Mariboru. Tudi v Mariboru se je že otvorila pomladanska nogometna sezona. V ponedeljek sta igrali prvi rezervi Maribora in Rapida. Zmagalo je prvo moštvo s 4 : 2 (2 : 2).

Beograjski nogomet. V ponedeljek se je vršila v Beogradu tekma med Beograjskim Sportnim klubom in Vardarjem. Zmagal je BSK. z 1 : 0. Igra je bila docela otvorjena. V drugem polčasu je prišlo do incidenta, pri katerem je bil sodnik napaden.

Špansko nogometno prvenstvo. V nedeljo je bila zaključna tekma za špansko prvenstvo med rivaloma F. C. Barcelona in Sp. C. Europa. Končala je neodločeno z 2 : 2 (1 : 1). Vsled tega dobi naslov prvaka Europa, ki je bila v prvenstveni tabeli na prvem mestu.

Društvo «Atena» v Ljubljani, tenis sekcija, naznanja, da se vrši vpisovanje za letošnjo sezijo v pondeljek 26. t. m. v prostorih Sportne zveze, Narodni dom, I. nadstr. od 17. do 19. ure popoldne. Kasnejše priglasitve je pismeno nasloviti na go. Zoro Janežičevo, Bethovnova ulica 15, se bodo upoštevale kolikor bo dopuščal prostor. Po možnosti se naj oglasilo že kompletne družbe.

Domače vesti

* **Romunska kraljica v Beogradu.** Včeraj ob pol 10. dopoldne je prispela v Beograd romunska kraljica Marija. Na kolodvoru sta jo pričakovala kralj Aleksander in kraljica Marija, ministrski predsednik Pašić in zunanji minister dr. Ninčić.

* **Čehoslovaki na Jadranu.** Čehoslovaki nimajo svojega morja. Njihovi pogledi so usmerjeni na naše Primorje, na naš Jadran. Zaradi tega so na mirovni konferenci v Parizu zahtevali znani koridor — skozi Madžarsko — med češkoslovaško in našo državo, s katerim bi se po najkrajši poti zasigural svoboden in neposreden promet. Ta predlog je bil, žal, odklonjen. Kljub temu poskušajo vse mogoče, da dobe za svojo trgovino, za svoje potnike in turiste čim povoljnejšo zvezo z našim Primorjem, četu li jih Madžari pri tem zelo ovirajo. Lansko leto je bilo na našem Primorju v raznih krajih nad 26.000 Čehov, a kakor vse kaže, jih pride letos še več. Koliko važnost pripisujejo Čehi našemu Primorju, je razvidno iz tega, da prispe te dni v naše Primorje tudi češkoslovaški prometni minister. Iz Prage odpotuje 15. t. m. direktno do Broda, potem skozi Bosno do Gruža - Dubrovnika, odkoder bo posečal tudi ostala dalmatinska mesta in otoke.

* **Razpust ljubljanskega urada za nezgodno zavarovanje delavcev.** Osrednji urad za zavarovanje delavcev, Izpostava I. in II. v Ljubljani je z 18. t. m. ukinjen, njegove agende so prešle na «Osrednji urad za zavarovanje delavcev» v Zagrebu, Preradovićeva ulica 44/I.

* **Afera Hacker & Kraus.** Preiskava o aferi Hacker & Kraus bo, kakor poroča «Politika», končana še ta teden. Po odredbi finančnega ministrstva se sestavi spis vseh sokrivcev, nakar se naknadno naložé denarne globe.

* **Apostolska vikarja za Vojvodino.** Vsled sporazuma z Vatikanom je vlada privolila, da se za apostolskega vikarja za Bačko s sedežem v Subotici imenuje Ljudevit Budanović, za Banat s sedežem v Velikem Bečkereku pa P. Rafael Rodić. Obe imenovanji sta že podpisani.

* **Spopadi med nacijonalisti in Turki v Skoplju.** Zaradi incidenta med nekim nacijonalistom in nekim Turkom v Skoplju, pri katerem je bil nacijonalist z nožem težko ranjen, je prišlo tamkaj prošlo nedeljo do velikih demonstracij pred redakcijo turškega lista «Hak». Na nekaterih turških hišah so bila razbita okna. Demonstranti so pretepli več Turkov, katere so zalotili na ulici. Intervenirало je orožništvo, nakar so se demonstranti razkropili.

* **Židi v Srbiji.** Beograjsko «Vreme» poroča, da je v Srbiji nad 30.000 Židov, od teh 7000 v Beogradu. Skoraj vsi so trgovci. Večinoma so to takozvani Španijoli: v novejšem času pa prihajajo tudi prečanski Židi. S politiko se kot praktični ljudje ne pečajo, pač pa se bavijo z «denarno politiko» ki seveda tudi močno vpliva na javno življenje.

* **Izpremembe v državni službi.** Imenovani so: Vladimir Šubic in Vladimir Mušič, oba diplomirana inženjerja, za suplenta in predmetna učitelja na Tehniški srednji šoli v Ljubljani; šumarski svetnik Josip Pogačnik za višjega šumarskega svetnika pri direkciji šum v Sarajevu; začasni asistent inž. Dominik Cerjak za šumarskega asistenta pri upravnem odseku direkcije šum v Ljubljani; Marija Mehle Vrhovec za pomožno učiteljico na gospodinjski šoli «Mladike» v Ljubljani; rudarski kontrolor Anton Kurnik za računskega revidenta pri državnem premogovniku v Velenju. Učiteljica Epkarske šole v Kamni gorici Marija Kališnik Kopač, poštni kontrolor Janko Kranjc in poštar Karel Tertnik so stopili v stalni pokoj.

* **Smrtna kosa.** V javni bolnici v Ljubljani je umrl mitniški nadpaznik g. Jakob Anzelc. Pogreb bo danes ob pol 17. uri. — V starosti 81 let je umrla na Resljevi cesti 22 ga. Katarina Brilly. Truplo prepeljejo v Domžale, N. v m. p.!

* **Žalni sprevod** umrlega lekarnarja g. Gabrijela Piccolija se vrši danes popoldne ob 4. uri iz Knaflove ulice 16 na glavni kolodvor, odkoder prepeljejo krsto z zemskimi ostanki v Trst.

* **Diplomatske vesti.** Kakor poročajo beograjske «Novosti», je dosedanji naš poslanik na Dunaju g. Tihomir Popović odpoklican z dosedanjega službenega mesta ter bo baje imenovan za pomočnika ministra notranjih zadev, za poslanika na Dunaju bo imenovan g. Antonijević, doslej poslanik v Rimu, za poslanika v Rimu pa g. Panta Gavrilović. Na izpraznjeno poslaniško mesto v Pragi pride g. Ljuba Nešić, v Tirano pa g. Šaponjić kot odpravnik poslov.

* **Zdravniške ordinacije za člane Okrožnega urada za zavarovanje delavcev.** Da se odpomore sedanjemu hudemu navalu bolnikov, posebno v dopoldanskih urah, bodo odslej v ambulatoriju ljubljanske poslovalnice, Gradišče št. 2 zdravniki takole ordinirali: Ob delavnikih vsak dan od 8 do pol 10. g. dr. Pavel Janežič, od 9. do pol 11. g. dr. Iv. Zajec, od pol 11. do 12 g. dr. Peter Košenina — vsi trije za splošne bolezni. Od pol 13. do pol 14. g. dr. Tone Jamar za pljučne bolezni: od pol 14. do pol 15. g. dr. Bogdan Derč za otroške bolezni — obenem posvetovalnica za matere; od pol 14. do pol 15. g. dr. Pavel Krajec in od 17. do 18. g. dr. Franc Minařík, oba za kirurgijo (telesne poškodbe, rane itd.), g. dr. Minařík obenem za ortopedijo (izkrivljenje udov, hrbtenice itd.); vsak dan izvzemši četrtka od 8. do 9. g. dr. Jernej Demšar za kožne in spolne bolezni: ob torkih, četrtkih in sobotah od pol 13. do pol 14. g. dr. Ivan Pintar za ženske bolezni in porodništvo. Četrti zdravnik za splošno medicino, katerega imenovanje se v kratkem izvrši, bo ordiniral od 15. do pol 17. Nakaznice za zdravnike se izdajajo v poslovalnici, Gradišče št. 2, vsak delavnik od 8. do 18., tako da tudi popoldne prihajajoči člani lahko takoj dobe zdravnika. Pravica do pomoči ob bolezni in nezgodi se dokazuje s potrdilom delodajalčevim, da je zavarovanec resnično zaposlen.

* **Ustanovitev Kredit. stavbne zadruge «Mojmir» v Mariboru.** Poročajo nam: Mariborska gradbena akcija, ki je dala tekom svojega kratkega obstanka inicijativo za ustanovitev stavbene zadruge za državne nameščence in ustanovitev poslovnice in socialne institucije Mar-Stan beleži iz vrst svojih ustanoviteljev zopet velik korak dalje k prepotrebni preobnovi Maribora. V ponedeljek zvečer se je na inicijativo društvenega tajnika ustanovila Kreditna stavbena zadruga «Mojmir». Zadruga šteje že nad 20 resnih reflektantov na nove zgradbe, med njimi je mnogo trgovcev in obrtnikov, ki reflektirajo obenem tudi na lokale in delavnice. Zadruga se omejuje iz početka na sigurne reflektante za malostanovanjske rodbinske hiše v bližini mesta. Pozneje pridejo na vrsto tudi člani, ki zaradi pomanjkanja takoj razpoložljive gotovine odplačujejo zgradbe ali samo stanovanja, ali samo lokale po večletnih amortizacijskih obrokih. Do odobrenja zadružnih pravil prevzema zadruga, oziroma pripravljalni odbor tudi vloge od reflektantov na nove zgradbe ali sicerščnjih interesentov že sedaj ter jih nalaga v določenem najbolj sigurnem denarnem zavodu, na ime in korist dotičnih vlagateljev. Po odobrenju pravil preide tudi to poslovanje na zadrugo samo. Ker so pri sedanjem stanovanjskem pravilniku samci kot podnajemniki najbolj prizadeti in izkoriščani, namerava zadruga pri zadostnem številu interesentov zgraditi tudi lastni dom za samce. Z ustanovitvijo te zadruge je omogočeno nastanjene, oziroma naseljev tudi vnanjih reflektantov, ki do sedaj samo zaradi pomanjkanja stanovanj niso mogli priti v Maribor, torej bo zadruga dobrodošla tudi trgovcem, obrtnikom in upokojencem iz raznih krajev. Zadruga se hoče baviti tudi z lastno industrijo za vse stroke ki prihajajo v poštev pri zgradbi hiš in obratnih lokalov. Predvsem se bo zanimala za industrijo poceni h lesnih družinskih stavb. Pristopnina znaša 25 Din, delež 250 Din. Začasen naslov: Kreditna stavbena zadruga «Mojmir» na Mar Stan, Maribor.

* **Tabele za dimenzijoniranje plošč in nosilcev iz ojačenega betona** je izdalo Akademsko društvo jugoslovanskih tehnikov v Ljubljani. Tabele so sestavljene po predavanjih priznanega strokovnjaka g. univ. prof. dr. inž. Miroslava Kasala, kar je zadostno jamstvo za njih teoretično in praktično uporabo. V sedanji dobi, ko je ojačeni beton vsestransko priznan prvovrsten gradbeni material, je neizbežno, da si vsak, ki se peča z gradbeno stroko, olajša delo, kar mu je omogočeno potom tabel za dimenzijoniranje. Tabele, opremljene z navodilom uporabe, so tiskane samo na eni strani tako, da si jih lahko vsak sam kašira na platno, ker so v prvi vrsti namenjene praktiku. Za malenkosten znesek cena je 4 Din, jih vsakdo lahko kupi v knjigarnah Bamberg, Schwentner in Jugoslovanski knjigarni: sicer se pa lahko tudi naročijo pri Akademskem društvu jugoslovanskih tehnikov ali dobijo pri gospodarju-skriptarju v društvenem lokalu na tehniški visoki šoli na Mirju soba št. 15 in si s tem vsakdo nabavi v praksi neobhodno potreben pripomoček za računanje ojačenega betona ter istočasno pomaga dijaštvu ljubljanske tehnike. Akademsko društvo jugoslovan

* **V Slovenski Bistrici je vladal včeraj popoln mir.** «Orjuna» je ustanovni občni zbor preklicala, ker se ga zunanji člani zaradi priprav za glavni zbor v Beogradu ne bi mogli udeležiti. Vrhutega je naknadno tudi politična oblast zborovanje brzojavno prepovedala, ker se je izkazalo, da podružnica v Slov. Bistrici še nima potrjenih pravil. Iz istega razloga je politična oblast prepovedala nadaljnje delovanje novo ustanovljeni podružnici pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah.

* **Tiskarski škrat** nam je v naši včerajšnji notici o dejanskem spopadu med inž. g. Kranjcem in g. Rupnikom napravil iz ušesne očesno mreno. G. Rupniku je počila vsled klofute ušesna in ne očesna mrena.

* **Povišanje štipendij medicincem.** Po sklepu ministra za prosveto se povišajo dijakom medicincem v inozemstvu štipendije na 500 Din mesečno. Vrhutega dobe vsak tretji mesec 400 Din za šolske potrebščine.

* **Mariborsko društvo za podporo revnih otrok** je meseca februarja oblaroval 97 otrok z oblačili. Zgoditi bi se moralo to sicer že o Božiču, a je bilo zaradi pomanjkanja sredstev nemogoče. Potreba pa je še velika in se društvo obrača zato do vseh prijateljev mladine, naj ji bodo naklonjeni še naprej. Obenem se zahvaljuje vsem, ki so društvo velikodušno podprli in mu naklonili znatne vsote, oziroma darove v blagu. Dosedaj je prigiasilo že 50 ustanovnih članov.

* **Orožne vaje bogoslovcev.** Kakor poročajo iz Beograda, je minister vojne in mornarice odredil, da morajo bogoslovci in duhovniki, rojeni leta 1898, ki še niso zadostili vojaški dolžnosti, nastopiti dvomesečno orožno vajo v dobi od 1. julija do 1. septembra letos.

* **«Moja pot na Vezuv».** Prihodnji ponedeljek dne 26. marca ob pol 8. uri zvečer bo v prostorih Ljudske univerze (kazinska dvorana) v Mariboru profesor dr. Medved predaval o temi «Moja pot na Vezuv» — zgodovinsko in potopisno predavanje.

* **Izlet naših in italijanskih delegatov v Kvarner.** Te dni so jugoslovanski delegati na konferenci v Opatiji pozvali na izlet senatorja Quartierija in conte Casatija, dočim se general Mazzucco in Mattei Gentili še nista povrnila iz Rima. Delegati so napravili izlet na parobrodu «Hrvatska» po Kvarnerju od Opatije pa do otoka Krka. Na parobrodu so se nahajale tudi soproge naših delegatov prof. Šilovića in Račića.

* **Konflikt med Turki in Srbi v Skoplju.** Na dan volitev je neki Turčin zabodel nekega Srba z nožem v trebuh. To je izzvalo med Srbi velikansko razburjenje, ki se je še povečalo, ko se je zvedelo, da je ranjeni Srb v bolnici umrl. V ponedeljek so se zato začeli zbirati Srbi v skupinah in so hoteli vdreti v turški del mesta, da bi se maščevali. Morali sta priti dve četi orožnikov, da sta demonstrante ustavili na mostu preko Vardarja, zdi pa se, da incident nikakor še ni poravnan in bo razmerje med Srbi in Turki v Skoplju ostalo še naprej zelo napeto. To je posledica turškega fanatizma, ki so ga raznetili posebno v volilni borbi turški nacionalisti.

* **Prošnja slepih.** Prejeli smo: Bliža se Velika noč. Mi najbednejši stradamo! V obupnem položaju se obračamo do plemenitih src, da nam pomagajo. Vsi tisti, ki ste se veselili in zabavali v pred pustu, spomnite se nas slepih sedaj v postu, da se bomo tudi mi, stradajoči slepi, veselili velikonočnih praznikov. — Upamo, da naša prošnja ne ostane brez uspeha. Za svoje sotrpine: Odbor Podpornega društva slepih v Ljubljani, Wolfova ulica 12.

* **Vidovićeve slike zgorele.** V Splitu je pogorelo te dni skladišče Jadranske plovitbe. Pri tej priliki je uničil požar vse slike znanega splitskega slikarja Emanuela Vidovića, katere je umetnik razstavil v Osijeku in so v velikem zaboju dospele iz Osijeka nazaj v Split. Umetniku je bila s tem prizadeta ogromna škoda.

* **Človek, ki veruje v star denar.** V neki splitski gostilni je hotel te dni Ilija Bulić poravnati svoj račun s starim avstrijskim tisočakom, pri čemer je gostilničarju dokazoval, da je to boljši denar kakor naš jugoslovanski, o katerem je govoril prav zaničljivo. Prišel je redar in odvedel Buliča na policijo, kjer so mu tisočak zaplenili, njega pa obdržali v preiskovalnem zaporu.

* **Grozna železniška nesreča.** V bližini novega premikalnega kolodvora v Zagrebu se je predvčerajšnjem prigodila nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Nekoliko vinjeni in gluhi seljak Lacko Meštrović se je po železniškem tiru vračal iz Zagreba domov. Ko ga je vlakovodja zapazil, je dal s strojem predpisani signal, katerega pa gluhi seljak ni slišal. Vlakovodja je potem skušal ustaviti vlak, kar se mu pa ni pravočasno posrečilo. Desno kolo stroja je seljaku popolnoma zdrobilo glavo.

* **Nezgode in nesreče.** V Mostah pri Ljubljani je igralo več otrok «skrivalnico». Franc Sojer, sin železniškega čuvaja, se je skril za neko gramozno trugo, ki se je pri tem prevrnila, padla nanj in mu zlomila obe nogi. Nesrečneža so prepeljali v ljubljansko bolnico. — Ivan Ocepek iz Doberle je napravil svojemu prijatelju «cofrelt», pri čemer je hotel tudi streljati. Že pri prvem strelu pa se mu je stara puška razletela in mu raztrgala levo roko. — Družina ljubljanskega trgovca g. Žargija se je peljala te dni s kočijo na izlet. Nedaleč od Beričevega se je voz na nekem ovinku prevrnil. Pri padcu si je Žargijeva soproga zlomila roko, dočim so bili ostali nepoškodovani.

* **Drobne vesti.** Gospej Antoniji Kobelj je v Narodni knjigarni bila ukradena denarnica, v kateri je bilo 9760 kron. — Franu Petriču je bilo ukradeno kolo znamke Eska vredno 6000 kron. — Iz zaklenjene župne cerkve v Veržeju je bila ukradena srebrna monštranca, vredna nad 100.000 kron. Za storilcem ni nobenega sledu.

* **Umor v Ročinju.** V Ročinju so našli te dni znanega posestnika Franca Krevana zadavljenega v stanovanju. Umorjenemu je bila pred kratkim izplačana vojna odškodnina, kar je bilo najbrž povod za grozni zločin.

* **Brez denarja je hotel v Ameriko.** V Trstu so te dni zasledili na ladji, ki se je pripravljala za odhod v Ameriko, 23 let starega R. Martinčiča, sedlarskega pomočnika iz Štajerske skritega med zaboji. Spravili so ga v zapor. Denarja ni imel niti vinarja.

* **Tihotapstvo z madžarskim vinom.** Iz Subotice poročajo: Tukajšnja policija je prišla na sled tolpi tihotapcev, ki že dve leti vtihotapija madžarsko vino v Jugoslavijo. Preiskava se nadaljuje.

* **Lepa družba!** Beograjsko sodišče je obsodilo na desetletno ječo dvanajst uradnikov, ki so se vsi nahajali na višjih položajih in so vršili v družbi najordinarnejše tatvine in tudi razbojništva. Med temi tatovi je bil neki Marko Pavlović, generalni ravnatelj gimnazijski ravnatelj Živko Stevanović, načelnik ministrstva Andra Ignjatović, upokojeni general Milutin Anđjelić in razni drugi višji uradniki. Le eden je bil samo praktikant- a ravno ta je bil najslabši in je bil obsojen na smrt, dočim so bili drugi obsojeni samo na deset let težke ječe.

* **Napad.** Franc Miš, posestnikov sin iz Soteske pri Moravčah, je bil na potu proti domu nenadoma napaden od treh oseb, ki so ga podrle na tla, ga močno preteple in potem še toliko časa hodile po njem, da je obležal nezavesten in dobil težke notranje poškodbe. Napadalci, Anton Bistan in brata Ivan in Josip Klopčič se bodo morali zagovarjati zaradi rapada pred sodiščem.

* **«Sejmski Vestnik».** Prva številka officielnega glasila «Ljubljanskega velesejma» izide že 15. aprila. Kakor lansko leto, tako je tudi letos za zbiranje oglasov pooblaščena edino Aloma Company, anončna in reklamna družba z o. z. v Ljubljani, kamor naj se pošiljajo vsa oglasna naročila: za prvo številko vsaj do 31. marca. (Glej današnji oglas).

* **Opozorilo.** Vsled opustitve papirnate trgovine nudim cenjenim odjemalcem sledeče predmete po znatno znižanih cenah: Svileni papir, sortirane barve, perje in žica za rože. Krep-papir v rolah. Kreslenčni papir v polah in v rolah. Tafetni papir. Pismeni papir v škatljah a 100 komadov, v mapah a 10 komadov, fini v kasetah. Pivnik, prvovrstni in za šolarje. Risalni papir vseh velikosti. Svinčniki navadni, Hardtmuth, Noris, tesarski, kopirni vseh vrst. Peresa, mešana, klaps, aluminium, za okroglo pisavo. Radirke «Tabletten», «Keilgumi», «Ideal». Kreda v kartonih a 12 kosov in 50 kos. Šolske mape in šolski zvezki vseh vrst. Ravnila in šolske škatljice. Odjemalne trgovske in prepisne knjige. Raznovrstne kuverte kakor trgovske, uradne, sodnijske. Notese vseh vrst in velikosti. Raznovrstne razglednice. Venčke in šopke za neveste in birmance. Rožne venčke in denarnice za birmance. Pečatni vosek. — Ker so cene res nizke, naj si vsak v lastnem interesu preskrbi blago, dokler je še kaj zaloge. — Uran papirnica, Ljubljana. Mestni trg 11.

* **Čevlji domačih tovarn Peter Kozina & Ko. z znamko «Peko»** so najboljši in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Sokol v Gorenji vasi nad Škofjo Loko

(Iz zveze kulturnih društev v Ljubljani.)

Sokolsko društvo v Gorenji vasi nad Škofje Loko je bilo tudi v minulem poslovnem letu izredno delavno. Odborniki so pokazali, da so se zavedali in da so vestno izpolnjevali vse dolžnosti, ki so jih prevzeli z izvolitvijo. In tako moramo reči, da je društvo vsestransko napredovalo na zunaj in na znotraj.

Med drugim so se izvršila v minulem letu sledeča dela: zunanji omet sokolskega doma, napeljava električne razsvetljave v dom, nabava novega igralnega odra in novega telovadnega orodja, nabava 150 novih stolov z naslanjačem in 20 novih miz ter nove omare za knjižnice in shranjevanje telovadne obleke. Zavarovalnina doma se je primerno zvišala. Društvo je postalo član Električne zadruge v Poljanah z vplačilom deleža 1000 K.

Kulturni odsek je skrbel za društvene prireditve, katerih se je vršilo 15 in ki so donesle društvu prav lepe dohodke. Poleg telovadbe, ki se je vkljub vsem oviram in zaprekam intenzivno gojila, je odsek posvečal prav posebno pažnjo dramatiki. In tako je društvo uprizorilo 11 iger, in sicer: 1.) «Svet» (komedija v 3 dejanjih). 2.) «Zdravnikov strežnik» (burka v 3 dejanjih). 3.) «K luči» (simbolična igra v 4 slikah). 4.) «Sladkosti rodbinskega življenja» (veseloigra v 3 dejanjih). 5.) «Pri Hrastovih» (drama v 3 dejanjih, ki se je ponovila). 6.) «Legijonarji» (narodna igra v 4 dejanjih). 7.) «Ulica št. 15» (veseloigra v 4 dejanjih). 8.) «Pogumni Tonček» (pravljica v 5 dejanjih). 9.) «Vrhan Smukova ženitev» (veseloigra v 3 dejanjih). 10.) «Stari grehi» (veseloigra v 3 dejanjih). 11.) «Kakršen gospod, tak sluga» (burka iz vojaškega življenja v 1 dejanju).

Razen tega se je igrala tudi veseloigra v 3 dejanjih «Pred poroko», s katero so gostovali bratje Ločani. Z uprizoritvijo navedenih iger se je dosegel za društvo, kakor omenjeno, prav lep gmoten, brezdvomno pa tudi moralen uspeh.

Da se je mogla dramatika tako intenzivno gojiti, je predvsem zasluga bratov igralcev in sester igralk, katerim gre za njih trud in požrtvovalnost vsa čast in naša iskrena zahvala. Naj vztrajajo na tej sicer nehvaležni poti še dalje in naj s tem omogočijo, da bo naš Sokol tudi v tekočem letu vršil svojo nalogo v isti meri, kot jo je vršil do sedaj.

Zavedajoč se velike važnosti društvenih izletov, ki imajo v prvi vrsti namen, da se na njih članstvo posameznih društev poboljše spoznava in kjer ima tudi priliko navduševati se znova za plemenito sokolsko stvar, je odbor poskrbel za to, da je društvo priredilo par izletov, in sicer: 1.) V Sovodenj, 2.) v Poljane, 3.) v Žiri. Razen tega se je društvo udeležilo tudi društvenega izleta v Tržiču. V prav častnem številu pa se je udeležilo otvoritve sokolskega doma v Škofji Loki. V izredno velikem številu je bilo zastopano na vsesokolskem zletu v Ljubljani, kjer je imelo članstvo priliko pokazati, kaj vse zmore prava sokolska vztrajnost in disciplina.

Društvo šteje dane» 80 članov in 59 članic ter 52 naraščaja, torej skupaj 191, število, ki je zelo častno za našo poljansko dolino.

Ker je imelo društvo z dramatiko in pa z izpopolnitvijo na novo zgrajenega društvenega doma v minulem letu posla čez glavo, je samo ob sebi razumljivo, da se je predavanja nekoliko zanemarila. Vse to pa hoče društvo s pomočjo Zveze kulturnih društev v novem poslovnem letu nadomestiti. Posebno upamo, da bo naše cenjeno učiteljstvo, ki je včlanjeno v društvu, tozadevno stavilo vse svoje moči na razpolago in storilo svojo dolžnost.

Iz poročila je razvidno, da je bil dosedanji odbor vseskozi na svojem mestu in da je vršil poverjeno mu nalogo z največjo vestnostjo. Novemu odboru želimo, da bi stopal po potih dosedanjega marljivega odbora, kajti potem smemo z mirnim srcem upati na razmah sokolske misli v naši dolini.

„Z železnim drugim pukom"

(Pukovnik Jovan M. Naumović: Sa gvozdenim drugim pešadijskim pukom «Knjaza Mihajla» u 1912. — Celje, 1923. Str. 150. Cena 15 Din.)

Sedanji komandant polka v Celju, polkovnik Naumović je v tej knjigi izdal svoje spomine na balkansko vojno leta 1912. Niso to spomini v tem smislu, kakor da je g. Naumović zabeležil svoje osebne vtise ali kakor da vojnim dogodkom dodaje epizodni kolorit; niso pa tudi le statistični podatki ali službena poročila. G. polkovniku Naumoviću se je posrečilo, združiti oboje, zgodovinsko stvarnost in pripovedno mičnost ter tako podati spis, ki je enako tehten kakor prijeten. Mi, ki smo preživeli leta 1912. ter v svojih čustvih in mislih «markirali» skupno s srbsko armado, preživljamo ob čitanju Naumovićeve knjige ponovno one velike čase velikih podvigov naroda, ki ima vero, upanje in ljubezen. Iz rodnega mu Leskovca spremljamo Naumovića preko Niša ob reki Toplici v Prekuplje, kjer se zbira mobilizirani njegov II. polk, polk Topličanov. Zdrava, veselo podjetna mašira četa ob Moravi proti Vranju — v Leskovcu zakliče teta Naumoviću: «Glej, da nas ne osramotiš!» Tik za Vranjem je turška meja in ob njej se bijejo prva kresova. Nevzdržno gre polk dalje proti Kumanovu, s prestolonaslednikom Aleksandrom v Skoplje, ob Vardarju v Veles. Markov Prilep vabi, ali težko muko je mučiti, predno ga zagledaš! In Bitolj. Zakaj nas tu zapušča Naumović? Hoteli bi še več čitati. Saj piše pisatelj to, kar je sam doživel in (sigurno) sproti beležil, in zato jako nazorno in konkretno podrobno. Dodal je pa knjigi tudi poseben zemljevid z označbo vseh krajev, koder je kretal polk.

Zadnji del knjige je točen popis vseh, ki so padli na bojiščih, oficirjev, podoficirjev in redovov s popolnimi imeni. Vkupno je od polka knjeza Mihajla v turški vojni padlo 9.50 odst. oficirjev, 5.55 odst. podoficirjev, 4.60 kaplarjev in 4.10 redovov, t. j., padlo je relativno največ oficirjev (skoro 10 odst., redovov le nekoliko nad 4 odst.). To je znak *duha, s katerim je šla srbska vojska v boj.*

Med vitezi duha je bil tudi g. Naumović sam. Čujem, da je bil tekom vojne od l. 1912. dalje petkrat ranjen, da poraza ni doživel. Strah njegove tete ni bil potreben.

Dr. Fr. I

Borza dne 21 marca

Zagreb, *devize:* Dunaj 0.135 — 0.1365, Berlin 0.47 — 0.475, Budimpešta 2.30 — 2.35, Milan 471 — 473, London 459 — 460, Newyork 97 — 97.50, Pariz 635 — 640, Praga 291.50 — 292.50, Švica 1810 — 1820, Varšava 0.26 — 0.265, *valute:* dolar 94.50 — 96, avstr. krone 0.135 — 0.136, madžarske 2.25, češke 280 — 285, lire 462 — 465, *efekti:* Ljub. kreditna 225, Slavenska 103, Praštediona 1110, Slovenska eskomptna 159, Ljub. strojne tovarne 162, Trb. premogokopna 750 — 800.

Beograd, *devize:* Berlin 0.45 — 0.47, Dunaj 0.136 — 0.137, Pešta 2.40 — 2.50, Sofija 61.50 — 62, Praga 288 — 292, Pariz 630 — 635, Ženeva 1810 — 1820, Milan 467 — 470, Newyork 96 — 98, London 456 — 462, dolar 96 — 98.

Curih: Berlin 0.026, Newyork 541.50, London 25.40, Pariz 35.85, Milan 26.22, Praga 16.025, Budimpešta 0.13, Beograd 5.55, Sofija 3.35, Varšava 0.0155, Dunaj 0.007475, avstr. žig. krone 0.0075.

Dunaj, *devize:* Beograd 731 — 733, Berlin 3.43 — 3.53, Budimpešta 16.45 — 16.55, London 335.700 — 336.300, Milan 3476 — 3484, Newyork 71.575 — 71.725, Pariz 4759 — 4771, Praga 2124 — 2130, Sofija 464.50 — 465.50, Varšava 1.85 — 1.95, Curih 13.225 — 13.265, *valute:* dolarji 71.250 — 71.550.

Praga: Dunaj 4.625, Berlin 16.625, Rim 166.25, Budimpešta 80.50, Pariz 223.25, London 160.625, Newyork 34.20, Curih 634.75, Beograd 36.50, lire 169.25.

Berlin: Dunaj 28.89, Budimpešta 456, Milan 100.947, Praga 61.820, Pariz 138.562, London 97.755, Newyork 20.847.75, Curih 385.035.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Priporoča se specijalna
R. RANZINGER
Ljubljana — Jesenice. 83

M. Zevaco:

„Krvavi kardinal“

Zgodovinski roman

Verdier zopet zaškriplje s svojim smehom in smejé odgovori:

«Kakor vino . . .»

Njegova glava težko pade na mizo. Verdier skoraj v istem trenutku trdno zaspi.

«Hotel je reči: Kakor kri!» si misli Saint-Priac in glasno zakolne:

«Vrag te nosi, pijandura!»

In zopet gleda v pismo, je obrača na vse strani in ogleduje. Nedotaknjeno je, kakor je trdil pijanec. Zares! In tisto pismo je! Hej, ne ubijem se, kardinal, marveč izpolnim dano obljubo. Še nocoj dobite to pismo! Haj!

In vtakne pismo v svoj žep pod usnjatim ovratnikom na prsih, ter začuti pri tem z roko, kako mu srce silno utriplje. To je veselje! In iznova pade njegov pogled na spečega pijanca. Smrči, glava mu je položena na komolce, lice obrnjeno proti Saint-Priacu, oči zaklopljene, nervozno trepetajoče . . .

«Ej . . . dober sunek, ki ga niti čutil ne bo . . . Ta Verdier je izdajalec! Izdal je svojega gospodarja, drugič bi izdal še mene . . . In potem, kaj? Potrebno je!»

Saint-Priac se skloni. Verdier se ne zgane. Nepremično leži na mizi, lice proti zločincu. Izpod pol zaklopljenih trepalnic pa neviden žarek budno opazuje Saint-Priacovo vsako kretnjo in vsak gibljaj njegovega lica in njegovih rok. Le kakor v spanju zakruli pijanec: «Dvajset zlatih . . . moji . . . pismo . . .»

Naenkrat se izkaže zločinska čud Saint-Priacova. Njegova roka naglo sune proti Verdieru, ki se zvrne po tleh, kakor zadet od strele.

Pravzaprav je bilo čudno, kajti Verdier je padel v hipu, ko je zločinčevo bodalo širilo proti njemu. Če bi bil Saint-Priac v duševnem stanju, da bi bil mogel točneje razmišljati, bi se mu bilo zdelo, da je smrt nastopila popreje, nego je bodalo zadelo, in da je Verdiera le zadela kap na možgane neposredno pred sunkom z bodalom . . .

Toda Saint-Priac tega ni zapazil.

XXX.

Siva eminenca se izjavi.

Saint-Priac posluša nekaj časa oni nenadni molk, ki je zavladal v sobici, kjer sta popreje dva brupila, potem se nagne in pogleda ležeče truplo svoje namišljene žrtve. Črna postava nepremično leži na tleh v veliki rdeči mlaku, sredi nje pa se na tleh z negotovo lučjo bliščí nekaj . . . To je Saint-Priacovo bodalo, katero je koj po sunku izpustil na tla. Saint-Priac se zopet zravna, potem se obrne in lahkih korakov odide, vrata zapre skrbno za seboj in pravi gostilničarju:

«Tukaj puščam pijanca zaspanca. Vino ga je premagalo. Pustite ga v miru. Naj smrči do rana . . . Evo dve pištoli in zapitek, eno pa, da mu boste dali mir in poskrbeli, da ga tudi nikdo drugi ne bo nadlegoval . . .»

«Za to ceno . . .» pravi gostilničar veselo, «ga rad pustim spati tudi do sodnega dne!»

Saint-Priac se zgane in zmedeno pogleda v zaprta vrata, potem naglo stresne z glavo in odide.

V kardinalovi palači ga pričakujejo vsako uro, že tri dni nepretrgoma. Sedaj, ko pride, ga koj povedejo h kardinalu v njegov posebni kabinet, kjer dela in prede svoje načrte . . .

Saint-Priac ne reče niti besedice, stopi h kardinalu, se mu nakloni in poklekne predenj na desno koleno, potem seže v oprsnikov žep, izvleče pismo in je položi pred kardinala. Čuti, da jo je kardinal vzel v roke, toda se ne zravna takoj. In ko se končno vendar dvigne, vidi, da je Richelieu bled kakor smrt. In si misli:

«Vrag ga vzemi, veselje ga ubija! Gotovo se je zelo tresel za to pismo!» Potem na glas: «Monsinjor!»

Kardinal mu ne odgovori. Oči nepremično upira v ta kos papirja ali pergamenta, ki ga je stal toliko noči, skrbi, strahu, toliko ur brez spanja, toliko trpljenja, za katero ni vedel nikdo drugi, niti siva eminenca ne . . . Sedaj je rešen! Pismo je v njegovih rokah! Polagoma se vrača zopet barva v njegova posanela lica. Potem mrzlo izpusti pismo na mizo in ravnodušno vpraša:

«Koliko vas je stalo?»

«Življenje tujega človeka, monsinjore!»

Richelieu ne more zatreti drgeta presenečenja ali morda občudovanja ter pogleda tega svojega vdanega in neizprosnega služabnika, ki je sposoben za vse . . . Občudovanje pa občuti tudi do sebe samega, češ: Jaz znam izbirati svoje ljudi!

«Torej ste nekoga ubili?» vpraša stiha.

Saint-Priac se molče nakloni, odpre plašč in pokaže prazno nožnico, v kateri je nekoč tičalo njegovo bodalo. Kretnja je bila izredno zgovorna. Richelieu stopi k svoji zbirki orožja na steni in izbere dobro bodalo, bogato okrašeno, vredno gotovo svojih dvatisoč tolarjev.

«Vzemite!» pravi enostavno. «Torej ste ubili onega, ki je imel to pismo. Trencavela?»

«Ne, monsinjor!» pravi Saint-Priac in z naglim in gotovim pogledom preceni vrednost pravkar darovanega bodala.

«Pa saj je Corignan, ko je bil napaden, slišal spregovoriti to ime?»

«Aha!» si misli Saint-Priac. «To so bila izposojena imena, kakor mi je povedal Verdier» . . . «Monsinjor!» pravi potem naglas. «niti Trencavel niti Mauluys nista videla tega pisma. To je vse, kar sem mogel z zanesljivostjo ugotoviti. Samo en sam človek je imel to pismo v rokah in ta je sedaj že mrtev.»

«Kdo je bil?»

«Mrtev je, monsinjor!»

Richelieu pogleda nekaj trenutkov svojega plačanca presenečen, da najde v njem takšno delikatnost. Saint-Priac pa si tačas misli: «Saj vendar ne morem kardinalu priznati, da sem ubil navadnega slugo pijanca, ker bi to zelo zmanjšalo vrednost mojega čina . . .»

«Naj bo!» si misli zopet kardinal. In na glas: «Vi mi odgovarjate, da ni nikdo svojcev ubitega videl tega-le pisma . . .»

«Monsinjor, samo ta plemič je videl to pismo, in nikdo drug! Svojcev sploh nima. In mrtev je!»

«Dobro!» si misli Richelieu. «Bil je torej plemič kakor pravi moj sluga. Ime že izvem kasneje . . . Pojdite, Saint-Priac. Nočem vam prikrivati, da sem z vami prav zadovoljen. Nocoj sem vam samo nadomestil orožje, katero ste izgubili v moji službi. Jutri vam povem za nadaljno nagrado.»

Saint-Priac odhaja s srcem, prepolnim ponosa in sreče in v skoraj blaznih sanjah o moči in veličini. Zunaj koraka sedaj naglo po trgu, da uduši svojo mrzlično radost, naenkrat pa se spomni na ubogega Verdiera in pred očmi mu vstane njegova slika: Žrtev leži sredi velike rdeče mlake in se ne gane . . .

«Eh, saj je že mrtev, ta «plemič», sedaj ne bo strašil nikogar več in najmanj mene . . .»

Ko je Richelieu sam, zapre zapah vrat, pogleda okrog sebe, če so zavese povsodi dobro zagrnjene in brez špranje, potem vzame zopet pismo v roke. Ono usodepolno pismo! Je odpre in prečita:

«Kako sem mogel pisati to pismo? Ali sem je res pisal jaz? Jaz sam? Lastnoročno?»

Nekaj hipov pozneje zleti pismo v ogenj kamina. Veliki nečat se zmehča in zagori, pergament se prične zvijati, rjaveti, potem ga zagrabijo plameneči zubljiči. In kmalu je vse le kupček pepela.

Richelieu zavzdihne, kakor obsojenec, ki je tik pod vislicami izvedel za svoje pomiloščenje in se nasloni v svojem naslanjaču nazaj, kakor prestrašen pred lastnim vzdihom.

Drugi dan vidi Siva eminenca pri vstopu v kardinalov kabinet svojega skesanega kardinala veselega, zravnanega, vedrega, odločnega mogočnega.

«Ni več v strahu!» si misli. Na glas pa vpraša: «Quid? Kaj se je zgodilo?»

«Sedaj je ona na vrsti!» klikne Richelieu. «Ona naj sedaj trepeta! To njeno ponosno glavo hočem ukloniti! Ana Avstrijska mi bo plačala svoje zaničevanje in moj strah!»

«Pismo?» vpraša pohlepno pater Jožef.

«Je najdeno!» zatrlumfira Richelieu

«Pokažite!»

«Je zgorelo!»

Siva eminenca zmigne z rameni. Nekaj časa sumi celo, da je kardinal sklenil da bo prikrival to pismo in da si je je shranil. Toda, čemu?

«Sežgali ste je? Torej ste rešeni. Sedaj vam smem to povedati . . . ves ta čas, ko je strah zaradi pisma lebdel nad vami, ste bili občudovanja vredne mirnosti, hladne krvi in prevdarnosti. Vedel sem, da vas mori ta strašni strah, zato sem ponosen na krinko neustrašene hladnosti in poguma, katerega ste kazali vsemu svetu, Richelieu, bili ste zares veliki! Sedaj pa morate biti še močni! Iznova pričnemo bitko, in sicer prav tam, kjer smo jo prenehali. Veriga je razbita. Sedaj se oborožite in udarite!»

«Da!» pravi kardinal v mrki odločnosti.

«Jutri se naselite v svoji novi palači?»

«Da!» ponovi Richelieu in zopet vzdihne.

«In jutri pričnete zopet z napadom proti Ani Avstrijski?»

«Da!» ponovi zopet Richelieu, toda ta «da» se mu je iztegal iz srca z bolestjo breznadejne ljubezni . . .

Pater Jožef ga prime za desnico:

«To je morda najbolje sredstvo, da si jo podvržete! Razumete li? Dokažite jej, da imate moč, da jo celo odstavite in preženete in če ne bo ljubila v vas svojega fanta naj vidi v vas vsaj svojega krotilca! Bodite pripravljeni! Bodite neizprosni! Hočete li? Čas je! . . .»

(Dalje prihodnjič.)

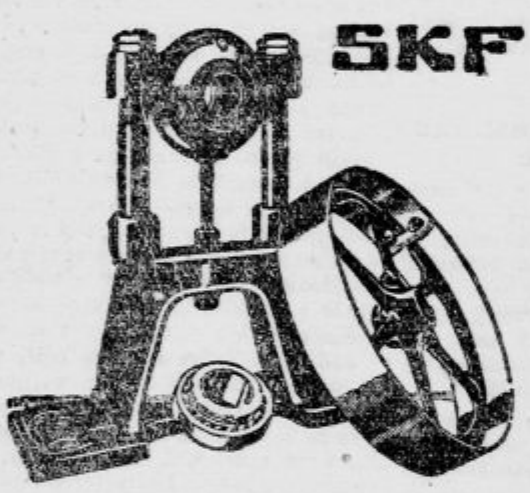

SKF d. d. za promet proizvodov
ZAGREB
Wilsonov trg 7, tel. 22-66.
Brzoj.: Eskaef.
Skladišča v Zagrebu.

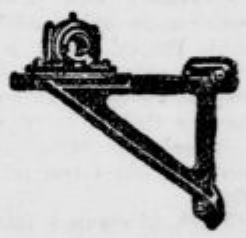

Bogato skladišče vseh vrst enoredniih in dvoredniih ležajev na krogiah in valjarjih (Kugel und Rollen-Lager), vseh delov transmisij, jermenio, glavin z ležaji na krogiah, specijalni ležaji za tehnične svrhe. — Izdeljujemo brezplačno strokovne načrte za kompletne transmisije. Obavljamo montaže. Na zahtevo pošljemo strokovnega inženerja. 431

445

Nepraktično in zamudno je
— iskanje trgovskih adres —

po raznih adresarjih, ker so dostikrat nepregledni in nepopolni, posebno kar se tiče ulic in strok. Razven tega pa adresarji vsled živahnega povojnega trgovskega gibanja v kratkem času zastarajo, ker jih je nemogoče vedno popravljati in dopolnjevati,

zato

se v slučaju potrebe obrnite na nas, ker imamo naslove vseh trgovcev, tovarn, obrtnikov natančno urejene po strokah, ter za njih pravilnost

vedno jamčimo!

Cene zmerne! Cene zmerne!

ALOMA COMPANY
anončna in reklamna družba z o. z.
Ljubljana, Kongresni trg 3.

„SEJMSKI VESTNIK“

Oficijelno glasilo „Ljubljanskega velesejma“

Prva številka izide 15. aprila t. l. ter se bo razpošiljala interesentom v tu- in inozemstvo brezplačno.

„Sejmski Vestnik“ bo broširan in tiskan na finem belem papirju z barvastim ovitkom, vsled česar bodo imeli

inserati velik uspeh.

Naročajo se vsaj do 31. t. m. pri 463

„ALOMA COMPANY“
anončna in reklamna d. z o. z.
Ljubljana Kongresni trg 3. Beograd Bremska ulica.

Zastopnik za slovensko ozemlje, sedež Ljubljana in Maribor, se išče.

Ponudbe samo za dobro vpeljane moči sprejema Šentjanški premogokop Andr. Jakil, Krmelj, Dolenjsko. 450

Prijatelji naznanjajo pretresujočo vest, da je gospod

Tomo Šorli

notar v Podgradu v Istri, član jugoslovanskega odbora itd.

dne 20. marca 1922. nenadoma preminul.

Pogreb blagopokojnika bo jutri, v četrtek dne 22. marca 1923., ob 14. uri v Podgradu.

Nepozabnemu prijatelju, velezaslužnemu boritelju za narodno svobodo in nedinjenje ohranimo mi in jugoslovanski narod večen spomin.

V Ljubljani, dne 21. marca 1923. 464

ARKO Liqueur Triple Sec

Po volitvah

Kaj številke govore

Nedeljske volitve so prinesle zmago ekstremnim plemenskim skupinam. Naj osvetlimo to s par številkami.

Hrvatov v naši kraljevini je blizu 24% celokupnega prebivalstva, to je ena četrtina. Radić pa je dobil s svojimi 70 mandati 22% od celokupnega števila poslancev v narodni skupščini. V celoti se številki v odstotkih skoro popolnoma krijeta, v podrobnem pa se kažejo nekatere razlike. Tako n. pr. je v varaždinski županiji poleg 9 radićevcev izvoljen eden demokrat, dasi ni tam Srbov niti za en odstotek; demokrata so tedaj izvolili neseparatistični Hrvati. — Srem nam kaže zopet drugo sliko. Tam je presenetilo izredno veliko število radićevih mandatov. Izmed 10 sremskih mandatov je dobil Radić 5, torej nič manj kot polovico, dočim so dobili radikali 4 in demokrati 1 mandat. In vendar se govori o Sremu kot o srbski zemlji. Ako vzamemo za merilo statistiko o prebivalstvu iz leta 1910, za l. 1921. nimamo na razpolago podrobnih podatkov, vidimo, da so Srbi tamkaj res relativno najmočnejši element, imajo pa vendar le 45% celokupnega prebivalstva. Toda Hrvatje imajo v Sremu le 26%, dobili pa so 50% mandatov. Očividno je tedaj, da so glasovali zanje Nemci, ki tvorijo 15% prebivalstva, Madžari, ki jih je bilo 7% in brškone tudi Slovaki, ki jih je 6%. Podoba je tedaj, da je glasovalo za Radića prav vse, kar ni srbsko, izvzemši one Hrvate, ki so dali svoj glas za jugoslovansko demokratsko orijentacijo.

Slično je v drugih županijah. N. pr. v virovitiški županiji je Hrvatov le 52% prebivalstva, dobil pa je Radić od 8 mandatov 7, preostalega enega pa radikali — Srbi tvorijo v županiji 18%. — V Hrvatski Slavoniji kot celoti tvorijo Srbi 24% prebivalstva; Radić pa je dobil od 69 mandatov 52, to je 75%!

V Bosni je Hrvatov 19% celokupnega prebivalstva, dobil pa je Radić izmed 48 nič manj kot 9 mandatov, torej 18.7%. Pobral je tedaj do zadnjega vse Hrvate.

V Dalmaciji edino še ni razmerje tako radikalno urejeno; toda tudi tu očividno le vsled tega ne, ker v severnem volilnem okrožju Radić ni imel svoje liste. V južnem okrožju pa je pobral izmed 10 — 7 mandatov; dva radikalna mandata je očividno dala srbska Boka, demokratskega pa jugoslovansko orijentirani elementi po mestih. V Dalmaciji tedaj Radić še ni zavzel ekstremnih, absolutno možnih dimenzij; v orijentacijo naj služi, da je v deželi 10% pravoslavnih Srbov in ostalo skoro 84% katoliških Hrvatov; tu lahko dobi Radić 16 mandatov namesto 7 celo 12 do 13 mandatov.

Poleg nemških, madžarskih, slovaških glasov je dobil Radić tudi slovenske glasove z dvema slovenskima mandatoma.

Muslimani — Spahovci so pobrali v Bosni vse muslimanske glasove, kar je dobila Maglajlićeva skupina, skoro ne prihaja v poštev. Spahovih 18 mandatov je 37% bosanskih poslancev, dočim tvorijo muslimani le 32% bosanskega prebivalstva. Očividno je tukaj Spahu prišla v korist razcepljenost srbskih strank, da je pobral več mandatov, nego bi mu jih sodilo.

Zveza turških muslimanov v Južni Srbiji, nazvana Džemijet, je dobila 13 mandatov od 41, to je skoro 32% poslancev. Po prebivalstvu pa je tu muslimanski živelj močnejši, kajti tvori nič manj kot 49% celokupnega stanovništva.

Džemijet je torej združil na svoje kandidate le glasove turških nacijonalistov in od njih neposredno odvisnega jugoslovanskega muslimanskega elementa. Radikali so izbili svojih 18 makedonskih mandatov s terorjem in nasiljem. Južna Srbija je namreč po svoji ogromni večini odločno proti velesrbsko in torej proti radikalsko orijentirana.

Diagnoza

Da nastopa z izidom zadnjih volitev najinteresantnejša doba za razvoj notranje-političnih razmer v Jugoslaviji, temu moramo gotovo pritrditi. Toda ta interesantnost je jako kočljiva, kajti je tudi močno nevarna, ker nosi v sebi znake odločilnosti.

Zgodovinarji bodo morali karakterizirati dobo zadnjih dveh ali treh let v Jugoslaviji kot dobo nacijonalnega razkroja. Politična grupacija se je razvijala vedno bolj v smeri plemenske separatistične izolacije; napredovale so separatistično orijentirane skupine na škodo onih, ki so želeli grupacijo po socijalnih, gospodarskih, kulturno političnih ali nacijonalistično unitarističnih načelih. Izginile ali vsaj bistveno nazadovale so komunistična in socijalistična stranka, čemur prav gotovo ni kriva obznana, kajti ako bi bila merodajna le obznana, bi morali komunistične glasove n. pr. v Srbiji prevzeti socijalisti ali republikanci ali katerakoli druga opozicijonalna stranka. Decimirani so zemljoradniki, in gotovo ne samo vsled svoje notranje razcepljenosti. Klerikalci so izgubili svoje pozicije v onih deželah, kjer so prišli med kolesa še hujših, še bolj demagoško separatističnih strank, kakor n. pr. v Hrvaški Slavoniji, v Bosni-Hercegovini in v Dalmaciji, rešili ali celo ojačili pa so jih le tamkaj, kjer so nastopali kot najekstremnejši reprezentant plemenskega separatizma, to je med Bunjevci v Bački in pa v Sloveniji. Izginili so pravi republikanci v Srbiji; izginile so vse skupine, ki niso naglašale negativnega separatizma, kakor so bili Maglajlić-Korkutovi muslimani, in v to vrsto nam je brezdvomno šteti tudi Protićevo katastrofo.

Posamezne etnične skupine, iz katerih se formira jugoslovenski narod, so se tedaj takorekoč mobilizirale vsaka zase in vsaka se pripravlja v napetosti, da si čim najugodneje uredi svoj položaj, in sicer sama zase, brez ozira na dobrobit drugega, uredi pa na podlagi ne le pretiranih, marveč povečini naravnost fantastičnih stremljenj.

Tako diagnozo so postavile nedeljske volitve. Ako se danes omejimo le na suh poskus diagnoze, moramo izreči sodbo, da smo se tozadevni odločitvi jako približali, dasi ni mogoče reči, da se nahajamo neposredno pred peripetijo. Separatistične skupine so zbrale malone maksimum svoje razpoložljive sile, niso pa še preizkusile, kaj lahko s tem maksimom dosežejo v odločilnem spopadu. Šele ko se dožene, kaj faktično ta maksimum moči premore efektivnega, šele takrat bomo mogli reči, kake nove perspektive se nam odpirajo, šele takrat bodo separatisti uvaževali dejanjsko stanje.

Sodimo, da za posredovalce med separatisti sedaj ni mesta. Pustimo separatiste, da pokažejo, kaj premorejo, da se izkažejo, kaj morejo koristiti, kaj pa tudi škoditi. Naj ljudstvo, ki dere za fato morgano plemensko avtonomističnih in sličnih separatističnih nebes, uvidi samo, koliko je čarodejnega na stvari. Ko bo preizkusilo, bo izprevidelo, se bo izpametovalo in potem bo samo klicalo po unitaristični, po socijalni in kulturno politični pomoči.

Za koncentracijo nepredniih sil

Izid volitev nalaga vsem naprednim jugoslovansko orijentiranim ljudem širom Slovenije naravnost zgodovinsko dolžnost, da se sedaj poprimejo rešilnega gesla, ki ga ponavlja demokratska stranka že celo leto. Vsled razkosanosti naprednih struj je triumfiral klerikalizem in tisoči in tisoči naprednih glasov so ostali brez vpliva na izid volitev. Le Ljubljana je v zadnjem trenutku se zavedla svoje dolžnosti in uspeh ni izostal.

Volitve so prinesle demokratom pozicijo najmočnejše napredne stranke v Sloveniji. Zavedajoč se svojih dolžnosti napram jugoslovanskim in naprednim interesom je JDS znova povzela inicijativo. Predsednik njene oblastne organizacije dr. Žerjav je takoj povzdignil svoj glas. V svoji zahvali volilcem se obrača na vso napredno javnost: Vsi vkup da vzdržimo veliki boj. Prostora je za vse v naših vrstah in tudi jaz in vse naše stranke smo brez zadržka pripravljeni odstraniti vse, kar nas razdvaja na radost skupnega sovražnika . . . Ako se raztrgana napredna fronta združi, potem nam je bil volilni dan morda lekcija trda in mučna in zaslužena ali tudi rodovitna.»

Klicu iz Ljubljane je sledil poziv iz Maribora. Dr. Vekoslav Kukovec piše v svoji zahvali:

«Življenje naroda počitka ne pozna. Treba nemudoma iti na novo delo. Izid volitev je dovolj jasno dokazal, da se več vrst politike s skoro istim ciljem vsporedno z uspehom zasledovati ne da, tem manj bi se še enkrat moglo misliti, da morejo ločeno korakati demokrati, kmetijci, narodni socijalci in od republikancev in srbskih radikalcev zaslepljeni slovenski naprednjaki. Za daljno napredno politiko v tem volilnem okrožju treba temeljitega razčiščenja položaja.»

Za napredno koncentracijo se toplo zavzema tudi «Slovenski Narod», ki piše:

«Pravkar končane volitve v narodno skupščino so pokazale, da je dosedaj vladajoča razcepljenost med slovenskimi naprednimi strankami eden izmed glavnih vzrokov, da je na vsi črti zmagala klerikalna stranka in si s tem pridobila nekak monopol za vodstvo slovenske politike. Vse napredne stranke brez izjeme so si edine v tem, da je klerikalna politika za slovenski narod pogubna. Ako hočejo pogubni vpliv te klerikalne politike paralizirati, jim ne preostaja drugega, kakor da se strnejo po bridkih izkušnjah pravkar završenih volitev v narodno skupščino v mogočno falango ter osnujejo v svrho uspešne obrambe proti klerikalizmu — napreden blok. Položaj v parlamentu je namreč tak, da moramo že v doglednem času računati z novimi volitvami. Ali naj napredne življe te nove volitve presenetijo v istem razkroju in v isti razcepljenosti, kakor so jih zatekle volitve dne 18. marca?

Odmevi volitev

«DEMOKRATIJA» piše: «Pri seštevanju številk se ne sme pozabiti na zelo važno dejstvo: namreč, da število v politiki ni vedno odločilno in da je večkrat značilnejši duh, ki vlada v gotovi politični skupini. In v tem oziru so demokrati lahko popolnoma zadovoljni. Če tudi je radi radikalskega volilnega terorja njihovo število zmanjšano, ni v demokraciji zmanjšan duh za borbo za popolno zmago demokratskih idej in razpoloženje, da se vzdrži do kraja v odporu proti našemu balkanskemu radikalizmu in njegovim barbarskim metodam. Radikalci se zelo motijo, ako mislijo, da so dosegli kak trajen uspeh s tem, da so povečali svoje število v skupščini z nekaj mandati. Nasprotno, njihova pozicija je še oslabljena z netolerantnim držanjem Pašićeve vlade, ki je brezvestno preganjala demokrate in njih pristaše. S tem so radikalci prinesli v naše medsebojne odnošaje mnogo zle krvi in to pomeni, da je brezdno med demokrati in radikalci nepremostljivo.»

«SAMOUPRAVA», glavno radikalsko glasilo, meni: «Po dosedanjih poročilih se lahko reče, da je radikalna stranka za svojo jasno in določeno politiko dobila zelo močno podporo v kraljevini.»

CICVARIĆEV «BEOGRADSKI DNEVNIK» pravi: «Z zmago nad demokratsko stranko so radikalci prizadejali udarec sami državi, ker so pustili, da so se razmahali vsi separatisti, avtonomisti in federalisti v državi, vsi nasprotniki demokratske stranke, vsi nasprotniki državnega edinstva. Radikalci so storili svoji domovini največjo nevšečnost, ki jo je mogla zakriviti ena politična stranka, ena vlada.

«OBZOR»: Demokrati ne morejo v koalicijo z radikalci, ker bi jih ta koalicija še bolj kompromitirala kot dosedaj in njim ne preostane drugo kot da se postavijo na čelo protiradikalne koalicije. Ali ako Radić s 70 poslanci ne pride v parlament, kar je verjetno, potem se situacija znatno izpremeni. Potem bo v parlamentu samo 243 poslancev in večina znaša 122 glasov. Ako so radikalci dobili 107 mandatov, potem jim je treba zbrati samo še par desetin poslancev, kar ni nemogoče in imeli bi večino, s katero bi lahko štiri leta vladali.(?) Ako Radić pride v skupščino, potem se morejo radikalci vzdržati samo v koaliciji z drugimi strankami in ako te ne najdejo, morajo izročiti vlado iz rok. Usoda parlamenta je odvisna od Hrvatov, oziroma od Radića in od zadržanja Beograda nasproti Radiću, ki bo 28. t. m. stavil svoje zahteve.

STOJAN PROTIĆ sodi o položaju takole: Dobili smo ono, česar smo se bali, namreč, da se narod grupira v tri skupine: Srbe, Hrvate in Slovence. V Srbiji se je razvila posebno šovinistična Pašićeva struja, ali zato je na Hrvatskem prišla na površje hrvatska struja po Radiću, v Sloveniji pa Koroščeva. Protić smatra, da Pašiću ne preostane drugo kot sodelovanje z Radićem in Koroščem. To je volja volilcev. Ako se ne bo šlo po tej poti, bo situacija enaka, kakor je bila v prošlem parlamentu, to pa pomeni krpariti življenje in iti za tem, da se to životarjenje nadaljuje. Marsikaj bo odvisno od g. Radića. Protić misli, da bodo ti dnevi, ki sedaj nastajajo, zelo zanimivi v našem političnem življenju. On misli, da bo v političnem življenju mnogo odločalo zadržanje Hrvatov, za katere se ne ve, ali pridejo v Beograd ali ne. Treba razumeti stvar tako, da se je šlo močno nazaj, da bi se moglo iti močneje naprej. Rezultat je: ali delati z Radićem, ali pa nove volitve.

Nadaljnji podrobni rezultati

OKRAJ NOVO MESTO.

Vavta vas: SLS 83, SKS 63, NLS —, NSS 1, JDS 5, Kom. 1, NRS 1, Soc. 1.
Stopiče: SLS 361, SKS 31, NLS —, NSS —, JDS 6, Kom. 7, NRS —, Soc. 3.
Dobrniče: SLS 431, SKS 29, NLS 1, NSS 3, JDS 8, Kom. 2, NRS 1, Soc. 3.
Št. Peter: SLS 313, SKS 20, NLS 5, NSS 2, JDS 3, Kom. —, NRS 1, Soc. —.
Velika Loka: SLS 192, SKS 56, NLS 9, NSS 4, JDS 6, Kom. 3, NRS —, Soc. 1.
Orehovica: SLS 167, SKS 38, NLS 1, NSS —, JDS 11, Kom. 7, NRS 4, Soc. 2.
Črmošnjice: SLS 27, SKS 6, NLS —, NSS —, JDS 9, Kom. 18, NRS 155, Soc 13.
Mirna peč: SLS 262, SKS 116, NLS 1, NSS 9, JDS 8, Kom. 30, NRS 2, Soc. —.

OKRAJ KOČEVJE.

Turjak: SLS 192, SKS 29, NLS 1, NSS 2, JDS 3, Kom. 3, NRS 1, Soc. 4.
Rob: SLS 144, SKS 27, NLS 2, NSS 25, JDS 5, Kom. 3, NRS 2, Soc. 1.
Morava: SLS 22, SKS 5, NLS —, NSS —, JDS —, Kom. —, NRS 41, Soc. —.
Osilnica: SLS 157, SKS 4, NLS 6, NSS 3, JDS 8, Kom. —, NRS 7, Soc. 1.
Pri cerkvi: SLS 178, SKS —, NLS —, NSS —, JDS 1, Kom. —, NRS —, Soc. —.
Stari log: SLS 17, SKS 1, NLS 1, NSS 2, JDS 3, Kom. 15, NRS 112, Soc. 2.
Livold: SLS 73, SKS 3, NLS 1, NSS 1, JDS 3, Kom. 1, NRS 149, Soc. 10.
Dvorska vas: SLS 302, SKS 49, NLS —, NSS 2, JDS 5, Kom. 5, NRS 1, Soc. 1.
Knežja lipa: SLS 12, SKS 23, NLS 2, NSS —, JDS 1, Kom. —, NRS 48, Soc. 1.
Žlebič: SLS 205, SKS 18, NLS 5, NSS 11, JDS 7, Kom 11, NRS 1, Soc. —.
Mozelj: SLS 47, SKS 67, NLS 1, NSS —, JDS 3, Kom. 1, NRS 149, Soc. 10.
Cvišlerji: SLS 15, SKS 16, NLS 1, NSS 3, JDS 8, Kom. 126, NRS 85, Soc. —.
Kočevska Reka: SLS 42, SKS —, NLS —, NSS 1, JDS 11, Kom. 33, NRS 100, Soc. 2.
Borovec: SLS 21, SKS 5, NLS —, NSS —, JDS 1, Kom. 5, NRS 55, Soc. —.
Dolenja vas: SLS 357, SKS 7, NLS —, NSS 1, JDS 12, Kom. 7, NRS 18, Soc. 1.

OKRAJ LJUBLJANSKA OKOLICA.

Preserje: SLS 132, SKS 42, NLS 1, NSS 2, JDS 9, Kom. 7, NRS —, Soc. 2.
Medvode *SLS* 297, SKS 26, NLS 3, NSS 9, JDS 31, Kom. 24, NRS 1, Soc. 34.
Studenec-Ig: SLS 333, SKS 174, NLS 8, NSS 3, JDS 62, Kom. 174, NRS 6, Soc 13.
Polhov Gradec: SLS 386, SKS 18, NLS 1, NSS —, JDS 6, Kom. —, NRS —, Soc. 3.
Horjul: SLS 355, SKS 73, NLS 5, NSS 2, JDS 3, Kom. 3, NRS 2, Soc. 1.
Brezovica: SLS 242, SKS 68, NLS 3, NSS 3, JDS 7, Kom. 113, NRS 3, Soc. 2.
Šmartno: SLS 173, SKS 35, NLS 6, NSS 1, JDS 8, Kom. 23, NRS 3, Soc. 89.
Dolsko: SLS 306, SKS 45, NLS 4, NSS —, JDS 6, Kom. 26, NRS —, Soc. 2.
Rakitna: SLS 89, SKS 13, NLS 1, NSS —, JDS —, Kom. —, NRS —, Soc. —.
Rudnik: SLS 119, SKS 6, NLS —, NSS 1, JDS 2, Kom. 10, NRS 1, Soc. 1.

OKRAJ KRANJ.

Trboje: SLS 323, SKS 17, NLS 4, NSS —, JDS 6, Kom. 24, NRS 1, Soc. 2.
Šenčur: SLS 352, SKS 44, NLS 10, NSS 2, JDS 27, Kom. 20, NRS 2, Soc. 0.
Češnjica: SLS 232, SKS 21, NLS 2, NSS —, JDS 12, Kom. 2, NRS 1, Soc. 4.
Poljane: SLS 400, SKS 39, NLS 2, NSS 6, JDS 32, Kom. 4, NRS 1, Soc. 30.

OKRAJ RADOVLJICA.

Kranjska gora: SLS 232, SKS 6, NLS 7, NSS —, JDS 39, Kom. 17, NRS 8, Soc. 7.
Srednja vas: SLS 381, SKS 62, NLS 3, NSS 7, JDS 41, Kom. 16, NRS 9, Soc. 3.
Mošnje: SLS 242, SKS 24, NLS —, NSS 3, JDS 41, Kom. 6, NRS —, Soc. 5.
Kamna gorica: SLS 281, SKS 17, NLS 1, NSS 5, JDS 18, Kom. 26, NRS —, Soc. 3.
Begunje: SLS 170, SKS 14, NLS 1, NSS 1, JDS 28, Kom. 6, NRS —, Soc. 4.

OKRAJ KRŠKO.

Št. Jernej: SLS 683, SKS 65, NLS 4, NSS 2, JDS 34, Kom. 51, NRS —, Soc. 1.
Sv. Križ. p. Svib.: SLS 291, SKS 4, NLS 1, NSS 5, JDS 28, Kom. 10, NRS 1, Soc. —.
Mokronog: SLS 283, SKS 75, NLS 2, NSS 1, JDS 22, Kom. 17, NRS —, Soc. 2.
Veliki Podlog: SLS 282, SKS 10, NLS 3, NSS 3, JDS 12, Kom. 6, NRS —, Soc. 1.
Boštanj: SLS 87, SKS 107, NLS 1, NSS 2, JDS 5, Kom. 5, NRS —, Soc. 4.
Sostro: SLS 360, SKS 11, NLS 4, NSS 1, JDS 19, Kom. 104, NRS 3, Soc. 10.

Spokornice

Japonska pravljica iz 14. stoletja.

(Po «Heike Monogatariju».)

Tri leta se je mudila Sivana na dvoru cesarja Kyomora, ki je od veselja nad njenim petjem in plesom pošiljal materi Tosi in sestri Siniji vsak mesec po 100 mer riža in 1000 unč dragocenih kovin. Tri leta so se v tej milosti solnčile žene; tedaj pa se je zgodilo sledeče:

Iz province Kara je prišla v glavno mesto kot cvetlica lepa, šestnajstletna plesalka — Hotoke. Njeno telo, ki je bilo lepo kot telo Bentane, boginje ljubezni, njena igra, petje in ples so kmalu usužnjile vsa moška srca.

Bila pa je nečimurna in vladoželjna.

«Kajti» si je dejala, «čemu sem se pa učila plesa in drugih umetnosti, če ne zato, da očaram vladarja samega. Stopila bom predenj, še predno me bodo drugi pozvali k temu.»

Zato je nekega dne odšla na grad Nisi-yatsu, se pustila odvesti pred cesarja, se mu poklonila in rekla, da je ona slavna plesalka Hotoke.

On pa se je razljutil in odvrnil: «Plesalke pridejo le, če se jih pozove, tebe pa nisem klical. Sicer pa, kdorkoli že si, Sivane ne boš nikoli presegla. Pojdi torej!»

Ob teh trdih besedah je zapustila dvorano.

Sivana pa je rekla svojemu gospodu: «Plesalke često prihajajo nevabljene. Mlada je, pa še ne ve, kaj se spodobi v vaši navzočnosti. Kaj niste videli, kako je zmedena povesila veke? In solze so ji zalile oči. Bodite dobrotni, gospod, in pošljite ponjo, da poje in pleše pred vami!»

Kyomoro je uslišal njeno prošnjo in je poslal sla za Hotoko.

Brzo se je vrnila in on ji je rekel: «Sivani se imaš zahvaliti, da smeš zopet stopiti predme. Torej pokaži svojo umetnost!»

Poklonila se je in zapela pesem v vladarjevo čast. Vsi, ki so jo poslušali, so bili očarani.

Potem pa je odložila harfo in je plesala, plesala.

Ob njenem plesu je Kyomoro vstal s svojega sedeža in njegovi začudeni pogledi so drseli preko njenih kakor noč črnih las, preko svilenih trepalnic, rosnih oči, preko ozkega obraza in kakor trs vitke postave.

Končala je in je hotela oditi.

On pa jo je zaprosil naj ostane, in pristavil: «Če se obotavljaš radi Sivane, pa jo odslovim.»

Hotoke je odvrnila: «Ne boste je mogli pozabiti in nekega dne vam bo žal po nji.»

On pa je odkimal z glavo in napisal Sivani odslovilno pismo.

•

Četudi je bila Sivana vedno pripravljena na ločitev, vendar ni nikdar mislila, da je ločitev že tako blizu. O kako težko je oditi onemu, ki je tri leta počival v senci istega drevesa in zajemal vodo iz istega studenca.

Takrat je napisala tele stihe:

«Čemu cvetó cvetlice na pobočju
v poletja mehkem svilnatem naročju?
Uvele bodo čisto vse,
ko z mrzlo roko jih jesen potrže
ker kar živi, tedaj umre.»

Ko je prišla k svojim, je jokala bridke solze. Mati in sestra sta jo vpraševali po vzroku. Ona pa je molčala.

•

Minilo je nekaj mesecev; tedaj je prišel Kyomorov sel in povabil Sivano na dvor: Hotoke je bolna in žalostna; naj jo gre razveselit in tolažit.

Sivana pa ni dala odgovora.

Tudi drugi in tretji sel je zaman prosil. Tedaj pa je dejala Tozi njena mati: «Tvoje kljubovanje vladarju nam lahko vsem prinese smrt. V tvoji oblasti je, ali bom živela še dolgo, ali pa kmalu umrem!»

To je pomagalo. Materini želji je morala ustreči.

Odšla je torej s Sinijo, ki je ni hotela zapustiti, na grad in je skušala za širokimi rokavi svoje črne obleke zakriti solze, ki so ji vedno iznova zalivale oči.

Hotoko je ob njenem pogledu prevzelo usmiljenje in je govorila vladarju mehke besede.

Sivana je najprej plesala, nato je pela. To pa je bila njena pesem:

«Nekoč bil slavljen moj obraz je in
moj stas,
dokler z nočjo se žalost ni zgrnila
med mano, o, da bi Hotoke mila
nikoli ne jokala kot sem jaz.»

Vse v dvorani je ganilo njeno petje in Kyomore jo je prosil, naj še kdaj pride.

•

Na poti domov pa si je prisegla: «Če bi tako morala naprej živeti, je bolje, da skočim v reko Futsi.»

Sinija je dejala, da pojde za njo.

Ko je mati to izvedela, je vzdihnila: «Če vedve storite to, vedve, ki ste v cvetočih letih pač meni, ki stojim na robu življenja, ne preostane nič drugega, kakor ista pot.»

Sivana se je prestrašila: zakriviti materino smrt se ji je zdelo toliko kakor pet smrtnih grehov.

Sklenila je torej da postane vkljub svojim enoindvajsetim letom puščavnica in spokornica in si je odrezala bleščeče lase.

Devetindvajsetletna sestra je storila isto. Tudi mati je rekla: «Kaj naj mi bodo beli lasje?»

Umaknile so se v gorsko samoto za Sago (v okraju Katano), si tam zgradile iz vej nizko kočo, in začele polne hrepenenja novo sveto življenje.

•

Nekega večera je glasno potrkalo na bambusovo pletenino, ki jim je služila mesto vrat. Spokornice so se prestrašile — kaiti doslej jih ni še nihče obiskal — in so, obotavljaje se, odprle.

Zunaj je stala Hotoke.

«Odpustite mi,» je rekla in poklekrila, «vem, da nisem vredna, da svete žene govore z menoj. Toda ne morem drugače. Odkar sem videla vašo usodo, sem vedno morala misliti na to, da tudi mene čaka enaka. Bala sem se zime ki potrga listje z vej . . . Ko sem izvedela, da ste posvetile svoje življenje Budi, sem prosila Kyomora, naj me odpusti. On mi je branil; jaz pa nisem mogla več prenašati in sem ušla v jutranji megli. Sreča je vedni sen naših dni: toda tema pride hitreje kot luč. Preživimo nekaj veselih dni, toda dan za dnem se bližamo temi, korak za korakom . . . O, naj ostanem pri vas.»

Ko je Sivana to slišala, je vzdihnila: celo v sanjah ne bi nikdar Hotoki pripisovala podobnih misli.

Ona sama je zapustila svet v žalosti in prenasičenosti; da se je pa tudi sedemnajstletna Hotoka, ki je bila v milosti vladarskega solnca, poslovila od nečimernega sveta, to jo je ganilo do solz.

Hotoke je raztrgala svoja oblačila, si porezala lase in v dolgih molitvah z ženami darovala Budi cvetlice v oblakih vonjavega kadila.

Njihovo življenje je bilo kakor jezero brez valov. Brez želja so jim tekli dnevi, dokler jih ni poklical Buda v svoj raj.

•

O, darujmo cvetlice kot žrtve dušam Sivane, Sinije, Toze in Hotoke, kojih imena so zapisana v zlati knjigi svetega templja v Sarikavi!

Kulturni pregled

Koncert Glasbenega društva v Kočevju

Glasbeno društvo v Kočevju je 10. in 11. t. m. priredilo pod vodstvom pevovodje g. *Mirka Trosta* dva koncerta. Naj zvedo tudi javnost in ostali pevski zbori, kaj se da doseči s pridnostjo in z železno voljo. Pevski zbor, ki šteje skupaj okrog 40 sodelujočih, je izvajal v prvem delu skladbe Emila Adamiča: «Deklica in ptič», «Če ti ne boš moj» in «Ne maram tebe». Posebno navdušenje je izzvala zadnja, ki pa bi bila lahko prednašana v nekoliko hitrejšem tempu. Več truda jim je prizadela prva «Deklica in ptič». Prehodi so bili čisto intonirani. Vinko Krek: «Pogovor z domom» je bila kot prva točka na programu. Moški zbor je zapel Z. Prelovčevo: «Škrjančku», ženski zbor pa Fran Gerbičevo «Gondolirjevo». Moški zbor pogreša še par izrazitih prvih tenorjev, istotako tudi sopran. Alt razpolaga z dobrim materijalom. Basi so zelo močni, včasih še celo preveč. V prvem delu je jako ugajal Fran Gerbiča: «V noči», dvospev za sopran in alt. Obe gdč. pevki sta lepo dovršili svojo nalogo. Kot solist se nam je pokazal tudi sam pevovodja g. Mirko Trost. Izvajal je Ipavčevega «Meniha» in Vilharjevo «Kada mi, zviezdo». Njegov bariton je jako obsežen in prikupljiv. Vsem navzočim je ugajal in zato tudi niso štedili s ploskanjem. Pri dvospevu kakor tudi pri solo točkah in ženskem zboru je zelo občuteno spremljala na klavirju ga. dr. Luzarjeva, soproga g. okr. zdravnika. — Po odmoru so sledile Anton Andělovi: «O, jesenske duge noči» in «Igra kolo». Zadnja je bila sprejeta z velikanskim odobravanjem, ki kar ni hotelo ponehati. Bila je tudi izmed vseh najbolje izvajana. Kot zadnja točka so bile na programu Oskar Devove: «Slovenske narodne pesmi», ki so gotovo našel pot do srca poslušalcev.

Glasbenemu društvu in neumornemu pevovodji g. Mirko Trostu najlepšo zahvalo za ves trud in užitek, ki ga nam je nudil v teh dveh dnevih! Kakor povsod, tako je tudi tukaj treba občinstvo šele vzgajati, da bo znalo ceniti delo, ki nad vse blažilno vpliva na človeško dušo.

Glasba v Zagrebu

Dne 14. t. m. je priredila dvojica Trost v «Glasbenem zavodu» v Zagrebu klavirski koncert, ki pa je bil na žalost zelo slabo obiskan. Zagrebški listi so poudarjali Trostovo umetnost, soprogi Claire pa so očitali diletantstvo, ki ne dosega niti srednjega umetniškega nivoja. Listi so pohvalili «Razstavo» Musorgskega in Škerjančeve štiri improvizacije, ki jih je naša «Matica» nagradila.

15. t. m. je nastopil v «Glasbenem zavodu» pevski zbor «Glasbenega društva intelektualcev» pod vodstvom svojega pevovodje Matza. Zbor je pel tri Lajovčeve pesmi, VIII. Mokrajnčev «Rukovet» in izvirno hrvatsko novitetno delo «Favn» od Rudolfa Matza. «Favn» je suita za mešan zbor v petih delih. Listi naglašajo moderno arhitekturo te skladbe in polifono kompozicijo s težkimi fugati, ki daje pevcem dokaj truda. Pevski zbor intelektualcev je eden najboljših v naši državi.

16. t. m. je doživela zagrebška koncertna publika novum: Na XIII. intimni soareji v «Glasbenem zavodu» so projicirali slike ge Zoe Borelli iz povesti Ivane Brlić-Mažuranić, glasbo pa je tej reprodukciji v formi melodrame napisal Božidar Širola. Muzikalno spremljavo recitacijam je oskrbel godalni kvartet zagrebške filharmonije. Prošlo soboto je imel «Lisinski» koncert Madrigalov, pesmic iz XVI. stoletja, to je z glasbo Palestrine, Vincija Donattija, Gesualda in Striggija. Kapelnik Lisinskega Krešimir Baranović je zbor sijajno uvežbal, da je imel koncert velik uspeh in se bo moral na splošno zahtevo še ponoviti. V nedeljo pa so na matineji «Zagrebške filharmonije» izvajali Konjovićeve kompozicije, in to simfonične variacije na makedonski tema «Sa sela». Listi so vsi navdušeni za to noviteto domačega opernega ravnatelja.

Adolf Heyduk

Čehoslovaki so izgubili odličnega pesnika. Heyduk, lirik, ki je izdal celo vrsto zbornikov pod naslovi: Ciganske melodije, Cimbal in gosli, Ptičji motivi, Iz dnevnika pesnika potepuha, Slike i. dr., je umrl malone 90 let star. Narodil se je leta 1835. Absolviral je realko, posečal tehniko in postal gimnazijski profesor za risanje na realki v Pisku. Zdrav in vesel mož je bil vse življenje in privoščil si je vseh užitkov, ki jih nudi dom in svet. Zaničeval ni niti tobaka niti vina niti žensk ter se naužil celo ciganske ljubavi. Neka ciganka mu je k srcu tako prirasla, da je prav malo manjkalo, da se ni zanjo pociganil. Rad je živel v naravi, po šumah in gorah ter je pesnil. Njegove pesni so kratke, a polne čustva, preproste in čisto narodne. Najboljši češki glasbeniki so jih uglasbili. Stih mu je bil gladek, prispodobe izredno lepe in vsaka pesem enostavna, iskrena. Svoboda mu je bila ideal in za to je tudi ljubil cigane. V Pisku je bil popularen. Zadnje čase ni maral noben gostilničar ali kavarnar sprejeti plačila od starca pesnika. Imel je vse brezplačno, kamor je prišel; saj je plačati tudi vedno pozabil. Radi so imeli starčka, ki je bil vesel do smrti. Tako sta odšla v večnost prijatelja Zvjezdoslov in Heyduk, pesnika, ki sta dočakala svobodo, po kateri sta toliko hrepenela.

Savremenik, mesečnik Društva hrvatskih književnika u Zagrebu, prinaša v marčevi številki uredniško vest, da bo poslej glasilo vseh literarnih smeri, torej tudi najmlajših. Zato sta v uredništvu poslej dva urednika, Begović in Šimić. Vsebina je prav zanimiva in pestra. Prinaša iz Matoševe ostavščine dve biografski značilni pesnitvi, ciklus VI. Nazora «Pjesme puti», fragment iz romana Avg. Cesarca «Careva kraljevina», filozofsko študijo o svobodi dr. Alb. Bazale, črtico Bran. Livadića, pesmi I. Despota, St. Šimića, Fr. Alfiereviča in urednika Ant. Branka Šimića ter dramo Mir. Krleže «Vučjak» (III. akt). Nato listek o gledališču, liriki, historiji, beležke in drugo. «Savremenik» je najboljši hrvatski mesečnik.

Moskovski komorni teater bo te dni gostoval v Berlinu. Že večkrat smo informirali našo javnost o delovanju tega velenaprednega modernega umetnostnega podjetja, ki ga vodi moskovski režiser Aleksander Taitov. Ansambl tega gledališča obstoji iz 50 članov. Nedavno je «teatr» gostoval v gledališču «Comedie» v Parizu, kjer je bila njegova čista, spontana in intuitivna umetnost nadvse navdušeno sprejeta. Listi so poudarjali, da je sodobno ta ansambl najboljša družba umetnikov na svetu in so dali moderni ruski drami prednost pred podobnimi produkti tudi Francije. V Berlinu, kjer vlada za «teatr» največje zanimanje, bo igral komorni moskovski teatr Hoffmannovo «Princesinjo Brambillo», Wildeovo «Salomo», Shakespearejevo «Romea in Julijo» in drame «Adrienne Lecouvreux», «Girofle Girofla» in «Pierette».

Dramske novitete v Zagrebu. Od domačih novitet bo dala zagrebška drama po veliki noči Begovićevo dramo «Svadbeni let», Kulundžićevega «Neobarbara», dalje pa še Ibsenovega «Peer Gyinta» in Shakespearejevega «Riharda III.» V repertoar je načelno sprejeta tudi nova Krležova drama «Vučjak», dati bodo pa tudi še Jevrejimovo komedijo «Tisto, kar je glavno» kot premijero.

Peter Iljič Čajkovskij: Zmagovalka. Kakor je Schubertova glasba v operети «Pri treh mladenkah» dosegla velikanski uspeh, tako zmaguje sedaj Čajkovskij v novi muzikalni komediji «Zmagovalki» po vseh odrih. Partitura je bogata biserov iz vseh skladb Čajkovskega; najbolje so zastopani njegovi valčki, orkester je sijajen ter se blesti v slovanski veseli barvitosti, ki jo le redkokdaj zastre megla ruske melanholije. Besedilo je okusno in padaja zgodovino Katarine, carja Petra in vojskovodje Menšikova dramatično napeto in vseskozi zanimivo. Tudi graška opera je dosegla z novo muzikalno komedijo popoln uspeh.

Hrvatska Demetrova nagrada za leto 1922. Prosvetni odsek hrvatske pokrajinske uprave je Demetrovo nagrado (2500 dinarjev) za leto 1922. podelil Miroslavu Krleži za dramo «Golgota». Za nagrado je tekmovalo pet dramatikov.

Slovanski režiserji v Pragi. V praškem Narodnem divadlu bodo v kratkem gostovali režiserji znanih slovanskih gledališč, med njimi tudi režiser zagrebške drame dr. Branko Gavella, ki bo insceniral v Pragi kakšno izmed naših naj modernejših del.

Vrchlickega muzej v Pragi. «Društvo Vrchlicky» v Pragi je ustanovilo v palači praškega nadškofijskega seminarja Vrchlickega muzej v prostorih, ki so dodeljeni univerzitetni knjižnici in v katerih je Vrchlicky svojedobno stanoval kot gojenec seminarja. Muzej bo izročen javnosti še tekom tega meseca. Društvo je uredilo v tem muzeju pesnikovo delavnico ravno tako, kakor jo je imel pesnik za časa svojega bivanja. V sobi se nahajajo različna pesnikova dela in številne nagrade, darovi in venci, ki so bili izročeni pesniku.

Gospodarska vprašanja

Hmeljarjem

«Saazer Hopfen- und Brauer-Zeitung», št. 10, prinaša dva članka, ki bosta zanimala tudi naše hmeljarje. Evo:

Omejitev hmeljskih nasadov na Angleškem.

Angleška vlada priporoča hmeljarjem, naj store vse, da se polagoma omeji hmeljarstvo. Dejstvo je, da zavživanje piva ni v pravem razmerju s pridelavo hmelja v Angliji. Navzlic navedenemu dejstvu bi bilo pa nespametno, priporočeno omejitev pretiravati, kajti upati vendar smemo, da se bo zavživanje piva v doglednem času zopet dvignilo.

Angleškim hmeljarjem se torej priporoča: 1.) da opuste vse stare nasade in napravo novih. 2.) da skušajo pridelavo hmelja zmanjševati, pri tem si pa hmeljarstvo vendar ohraniti na nastopen način: s poznim obrezovanjem, večkratnim prikrajševanjem trt in napeljevanjem trt dveh ali treh sadežev na eno žico in 3.) da med hmelj sadijo krmilno peso ali druge krmilne rastline.

Tako bi se pridelava hmelja omejila, stroški zmanjšali, hmeljarstvo bi se pa vendar ohranilo za ugodnejše čase.

Tako v Angliji, kjer imajo le nasade na žico.

Proti povišanju uvozne carine na hmelj v Franciji.

Francija ima tri večje hmeljske okoliše, in sicer: Severno Francijo, Alzacijo — Loreno in Burgundijo. Hmeljarji Burgundije so naprosili vlado, naj v zaščito domačega hmeljarstva poviša uvozno carino na tuj hmelj.

Sindikat francoske pivovarske industrije se je pa povodom svojega zborovanja dne 29. januarja t. l. enoglasno izrekel proti vsakemu povišanju uvozne carine na hmelj. Ta svoj ukrep je sindikat utemeljeval tako-le:

1.) Francija potrebuje za izdelovanje finega piva neobhodno hmelj najfinejše kakovosti, kakršne pa francoski hmelj ni.

2.) Kakršnokoli povišanje uvozne carine bi ne moglo zboljšati kakovosti francoskega hmelja in

3.) bi se zaradi povišane carine niti eden stot domačega hmelja več porabil kot sedaj.

S pridobitvijo Alzacije — Lorene je Francija glede hmelja postala izvozna država.

Pa ne glede kakovosti nego tudi glede obiranja je francoski hmelj daleč za hmelji drugih držav. Slabo obrani hmelj dela pivovarnarjem največ neprilik in se ga z vso silo branijo. Najslabše obrani hmelj pride iz Lorene in producenti tožijo, da se obiravci ne morejo navaditi lepega obiranja; svetovalo se je hmeljarjem, naj plačujejo obiranje od časa, ne pa od množine.

Neki francoski časopis piše o hmeljski krizi tako-le:

Statistika o pridelavi in uporabi hmelja v najvažnejših državah sveta pojasnuje žalosten položaj hmeljarjev.

Amerika je leta 1922. pridelala 280.000 stotov, porabila pa le 40.000, torej ima odveč 140.000 stotov; Anglija je pridelala istega leta 812.000 stotov, porabila pa le 200.000, ima torej 112.000 stotov odveč; Francija je pridelala 120.000, porabila 80.000, ima torej 40.000 odveč; Nemčija je pridelala 124.000, porabila 180.000, je imela 56.000 premalo; Češkoslovaška in Poljska imata za izvoz pripravljenih približno 20.000 stotov.

Ves previšek pridelave znaša torej približno 362.000 stotov. Ako se tej množini še prištejejo ostanki iz leta 1920. in 1921. (600.000 do 700.000 q), je za naprej več kot 1 milijon stotov hmelja na razpolago. Za slučaj pa, da se bo leta 1923. zavživanje piva dvignilo, bi se uporabilo od ostanka morda 50.000 do 80.000 stotov; ves ogromni ostanek bi pa še čakal na odrešenje.

Kaj je povzročilo to kritično situacijo? Gotovo Amerika, kjer se je od leta 1920. prepovedala proizvodnja alkoholnih pijač. Leta 1915. je Amerika porabila 400.000 stotov; leta 1922. pa le 40.000 stotov — razlika 360.000 stotov; ta množina povzroča torej krizo v hmeljarstvu.

Tako pišejo francoski časopisi! Če je poročilo tudi malo pesimistično nadahnjeno, vendar pomeni za naše hmeljarstvo koristen kažipot, ki veleva: Pridelujmo le fino blago in skrbimo za pravilno obiranje in sušenje.

Hmeljarsko društvo v Žalcu.

•

Položaj na češkoslovaškem hmeljskem trgu. Iz Žatca poročajo: Cene so zadnje dni nekoliko poskočile. Pridelek iz leta 1922 srednje kakovosti se je tržil med 600 — 630 Kč za 50 kg (okoli 140 — 150 naših kron za 1 kg). Posamezno so dosezale cene tudi 650 Kč za 50 kg. Tudi po pridelku iz leta 1921. je oživelo povpraševanje. Tržil se je star hmelj po 400 — 450 Kč za 50 kg. Po podatkih državnega statističnega urada v Pragi znaša pridelek hmelja v Češkoslovaški leta 1922. 112.000 starih centov (po 50 kg), izvoz od 1. septembra 1922 do konca januarja 1923 je znašal 70.000 starih centov. Domača potreba hmelja v Češkoslovaški se ceni na 30.000 starih centov.

TRŽNA POROČILA.

Novosadska blagovna borza 21. t. m.: baška pšenica en vagon 457.50, ječmen ponudba 315, oves ponudba 390, koruza dva vagona po 255, postavno Beograd en vagon 270, koruza za maj 100 odst. dva vagona po 256.25, moka «0» en vagon 662.50, «5» en vagon 550, otrobi v papirnatih vrečah, en vagon 160, v vrečah iz jute ponudba 165.

Mariborski svinjski sejem. (16. t. m.) Dogon 91 komadov. Cene: mladi prašiči, 7— 9 tednov stari 1400 — 1600 K, 3 — 4 mesece stari 2000 — 2500 K, 5 — 7 mesecev stari 3200 — 3600 K, 8 — 10 mesecev stari 4200 — 4500 K. Polpitane svinje so se tržile: kg mrtve teže 115 — 120 K, kg žive teže 90 — 105 K. Razprodalo se je vse.

Zagrebški žitni trg. (20. t. m.). Postavno baška odnosno vojvodinska postaja notirajo: pšenica 450 — 457.50, koruza žolta nova 265 — 280, bela umetno posušena 285 — 295, rž 350 — 387.50, ječmen za pivovarne 325 — 350, za krmo 305 — 310, oves 295 — 300, fižol pisani 450 — 475, beli 450 — 475, moka pšenična «0» 675 — 700, «2» 650 — 675, «6» 625 — 650, za krmo 225 — 250; otrobi drobni 170 — 180, debeli 250. Tendenca mirna, nespremenjena.

DOBAVE.

Dobava moke. Pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se vrši 6. aprila ustmena licitacija glede dobave 385.000 kg pšenične moke (tipa 80 odst.).

Dobava žebljev. Uprava državnih monopolov v Beogradu razpisuje dobavo 40.050 kg raznih žebljev. Ponudbe je vlagati najkasneje do 7. aprila 10. dopoldne pri načelniku ekonomskega odelenja Uprave državnih monopolov v Beogradu.

(Predmetna oglasa sta v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.)

= **Izplačevanje dividende.** Po naredbi ministrstva za trgovino in industrijo morajo odslej vse delniške družbe v naši kraljevini objavljati v «Službenih Novinah», odnosno v pokrajinskem «Uradnem listu» začetek in konec izplačevanja in znesek dividende za dotično leto.

= **IV. milanski vzorčni sejem** se otvori dne 12. aprila ob prisotnosti kralja in ministrskega predsednika Mussolinija. Sejem se vrši odslej na prostoru svetovne razstave l. 1906. Ta prostor se bo, kakor nam poročajo, lepo priredil in bo nudil obiskovalcem krasno sliko. Razstavni prostori so danes že skoro vsi oddani. Vzorčni sejem se bo vršil v velikem obsegu in se zato računa, da bodo letošnji kupčijski zaključki znatno nadkriljevali lanske.

= **Kaj je z zaporo tovornega prometa v smeri Jesenice-Švica.** Naši kmetje, lastniki drv in eksporterji drv so močno interesirani na nerodnih eksportih preko Jesenic. Pogodbe so ničeve, sporna korespondenca raste, zaupanje v našo zanesljivost pada. — Zakaj naša železniška uprava nikdar jasno ne razglasi nastale ukinitve rednega tovornega prometa z inozemstvom? Ali ima morda Nem. Avstrija interes na tem, da našo robo kar za 3 tedne izpre iz svojih prog.

= **Glavna podružnica Državne hipotekarne banke v Nišu.** Ministrstvo za trgovino in industrijo je odredilo, da se v Nišu otvori glavna podružnica Državne hipotekarne banke.

= **Pogajanja o trgovinski pogodbi med Jugoslavijo in Italijo v Rimu,** ki so bila kakor znano nekaj časa prekinjena, so 20. t. m. zopet pričela. Italijani smatrajo zmago Pašića kot dobro znamenje, za hiter zaključek sporazuma.

= **K polomu praške banke «Bohemia».** Iz Prage poročajo: Češkoslovaška vlada je v interesu domačih in inozemskih upnikov ter zavoda samega odredila natančen pregled stanja banke, ki bo najbrž izveden do konca aprila. Zagotavlja se, da banka ni prišla v krizo zaradi kakih malverzacij ali nedovoljenih manipulacij, temveč da je banka le žrtev gospodarske krize.

= **Pridelek češpelj v Jugoslaviji.** Po poročilu tržnih komisij se je leta 1922 nasušilo le v Bosni in Srbiji okoli 32 milijonov kilogramov češpelj, kar predstavlja približno vrednost 160 milijonov dinarjev.

= **Poostreno nadziranje devizne trgovine v Poljski.** Po novih deviznih predpisih imajo pravice deviznih bank le zavodi, ki obstojajo od 1. avgusta 1914. S tem je okoli 90 bankam odvzeta pravica trgovanja z devizami.

= **Izvoz slame je dovoljen** po rešenju gospodarsko-finančnega odbora ministrov z dne 24. februarja 1923.

= **Lipski vzorčni sejem** je podaljšan do ponedeljka dne 26. marca.

= **Obisk dunajskega velikega sejma,** otvorjenega dne 18. marca, je precej številen. Največ posetnikov kupcev je iz naslednstvenih držav. Največje povpraševanje je po usnjatem galanterijskem blagu. Posetniki prihajajo tudi iz Amerike. Cene so razmeroma zmerne.

Ljudska drama v Mariboru

(Schiller: «Kovarstvo in ljubezen». — «Ljudski oder».)

V času, ko velikomestna gledališča prav očitno koketirajo s klasicizmom, ne moremo šteti uprizoritve Schillerjeve slavne tragedije «Kovarstvo in ljubezen» med grehe zoper duh časa. Je delo, ki ga danes smatramo za ljudski komad, ljudski v najboljšem pomenu besede. Marsikje zazveni tako, da se nehote spomnimo, koliko dolgih desetletij leži med onimi časi in sedanjostjo; toda spreminja se le okus, prestavljajo se oblike, problemi pa so še danes taki kot so bili. Človobnik ima bogat besedni zaklad za razne nijanse istih reči in pojmov, dočim je človek klasične kulture bil enostavnejši v svojem mišljenju in čuvstvovanju, zato pa bližji pravemu in večnemu jedru. — Mariborska uprizoritev «Kovarstvo in ljubezen» je prirejena po starem prevodu izza Jurčičevih časov in podana tako kot jo je mogoče dati v Mariboru: brez močnih tehničnih pripomočkov, s katerimi velikomestni odri poudarjajo monumentalnost klasičnih komadov, preprosto, a z ljubeznijo in s schillerskim patosom. Morda bi bilo dobro vprašati: čemu ravno Schiller, ali to je v trenutku, ko je stvar doživela dejanski uspeh, zakesnela skrb. «Kovarstvo in ljubezen» le danes učinkuje s svojimi tragičnimi efekti. Je žaloigra v tistem pobožnem pomenu besede, ki so ga najboljši razumele dobe, ki so znale več prenesti in vztrajnejše trpeti. Tiranstvo je danes dobilo subtilnejše oblike in ga niti nočemo spoznati, dasi bi smel tudi danes zagrmeti Schillerjev mogočni «In tyrannos!»; spletkarstvo ni nič manjše, no in ljubezen — Jedro je isto: večno žgoče, večno bolestno, le lupina je slabša, krhka, degenerirana. V današnji filmski, histerični in vase zaljubljeni dobi so nam trde, krepke figure iz «Kovarstva in ljubezni» čarobno ogledalce, ki v njem vidimo — če hočemo dobro gledati — odraz lastne slabosti. V kulturnozgodovinskem smislu pa je Schillerjeva dramatska in pesniška tvorba odmev onega klasičnega evropejstva, ki je dalo francosko revolucijo, boj za svobodo narodov in svobodo duhov, zato nima nič skupnega s političnim pojmom nemštva in ne ogroža duha domače tvorbe.

Iležija (g. Kovič) tedaj ni mogla dati komadu moderne dinamike, kajti mariborsko gledališče mora najprej prebresti Mrtvo morje finančnih problemov, preden dospe v obljubljeno deželo moderne odrske tehnike, zato pa je dobro zasedla vloge. Pl. Walterja je igral g. Grom, čigar nastop in igra sta v skladu z mogočno, tiransko postavo državnega mogotca, ki ne izbira sredstev, kadar gre za njegov najvišji cilj. G. Jerman je dal Ferdinandu pristne schillerske poteze sentimentalnost in ognjevitost v ljubezni, brezobzirnost v trpljenju in jekleno vztrajnost v boju za ideal. Zelo dobra kreacija je bila Lady Milford gospe Bukšekove: dostojanstvo in spletkarstvo nesrečno zaljubljene žene, večno protislovje v vsem, kar je žensko — je podala v mirni in globoki igri. Gdč. Kraljeva je igrala Ferdinandovo ljubico Luizo in s svojo vedro, nikdar pretirano igro ponazorila ženski ideal sentimentalnih časov: blago, pošteno dekle iz uboge meščanske družine, ki pnese za doto pridne roke in čisto srce. Gdč. Kraljeva ni opešala niti tam, kjer je vloga najgloblja: v prizoru, ko mora pisati usodepolno pismo, in v zadnjem prizoru, ko vidi smrt za sabo. Wurm g. Tepavca je imel mnogo igralskih vrlin, ki jih zahteva vloga glavnega spletkarja, ziega duha, ki zavozlja tragedijo. G. Rasberger je vtisnil godcu Millerju črte poštenega, idealnega očeta, ki ume trpeti za pravico in za dobro svoje družine, tip «malega človeka» izza časov, ko je bila buržoazija polna sveže in nepotvorjene poštenosti. Naj še omenim g. Harastoviča v vlogi maršala Kolba: podal ga je brez pretiravanja, vendar pa z ono ironijo, s katero je Schiller udaril po visoki gospodi: dificile est satyram non scribere...

Taka je Schillerjeva žaloigra v slovenskem Mariboru Gospodovega leta 1923....

• • •

Razen Narodnega gledališča imamo v Mariboru «Ljudski oder». Njegova Talija domuje v Narodnem domu, v klasičnem gnezdu slovenskega odrskega diletantizma v Podravju. Obiskal sem zadnjo predstavo s precejšnjo skepso; pred vstopom mi je imponiralo samo to, da ga vidim delati brez hrupa in osebne reklame, ki je tako često pravi spiritus movens takih odrov. Tekom predstave — igrali so Kraatzovega «Veleturista» — sem dobil že več respekta in ob koncu sem moral priznati, da je greh, če človek ne ceni resnega dela. Predstava je bila napovedana na pol osmo uro, začela pa se je ob devetih in trajala do tričetrt na dvanajstvo — malce neprijetna reč, če pomislimo, da je dvorana nezakurjena. «Veleturist» je «nacionalizirana» burka iz malomeščanskega nemškega repertoarja z vsemi slabostmi in vrlinami, ki jih imajo taki komadi «za smeh in kratek čas». Nastopi 17 oseb, pisana in kratkočasna družba. — Dvorana je bila skoraj prazna: kdo bi imel veselje igrati. Mrzlo je bilo na odru — ne samo fizično, tudi moralno, ker ni zanimanja in ne priznanja za ukradene trenutke, za vzvišeno hrepenenje — vendar pa si opažal, da so srca mlada in vesela. Tu je doma Lepa Vida, tu je zdrava mladostna ambicioznost: rasti in doseči uspehe. Gg. Peršuh, Holy in Sentočnik, gdčne. Latke, Albrechtova, Ferjanova so nedvomni igralski talenti, nekateri že s precej avtokritike.

Duša «Ljudskega odra» je g. Ivo Peršuh, ki je artistični ravnatelj, režiser, igralec, tajnik, ekonom, tehnični delavec, financijer (žalostno poglavje!) in še kaj drugega. Njegovo resno in idealno delavnost je treba tudi v javnosti taksirati, a le s krepkim pozivom: Vztrajno naprej, čez trnje k zvezdam!

«Ljudski oder» tvorijo večinoma učenci šole g. M. Skrbinška, poleg teh nastopa tudi nekoliko dijakov. Boriti se mora z najrazličnejšimi težavami: par skromnih kulis v Narodnem domu, to so vsi stabilni tehnični pripomočki, drugo je treba izprositi pri gledališki upravi, ki ga ljubeznivo podpira, treba je najeti tudi najpotrebnejše tehnično osobje, ki dela s pomočjo članstva. «Če bi javnost vedela, s kolikim trudom in mnogokrat neverjetnimi fizičnimi napori je združena vsaka naša predstava, bi se gotovo našlo več dobrotnikov in prijateljev kot jih imamo doslej,» mi piše g. Peršuh. Pri vsem tem je «Ljudski oder» pasiven. Doslej je priredil devet predstav, močno aktivna je bila samo otvoritvena. Občinstvo odbija mrzla dvorana, toda kurjava bi požrla toliko, da bi bil deficit še občutnejši.

Na Cvetno nedeljo priredi «Ljudski oder» pasijonsko igro, pri kateri nastopi približno 40 oseb. Po Veliki noči bo gostoval g. Skrbinšek. Sezona bo zaključena v prvi polovici maja. Nato bo članstvo gostovalo na malih podeželskih odrih. Svojo ljubezen do odra bo zaneslo tudi v naše trge in vasi. Nedvomno je to lepa in častna naloga. Kaj velja v današnji dobi «visoka umetnost», namenjena izbrancem in petičnikom?! Umetnost mora stati v življenju, mora potovati čez njegove klance, ker le tako doseže svoj visoki namen, svoje večno poslanstvo v razvoju človeške duše. Bodi v službi življenja tako kot je kralj v službi države: najvišji, a vendar samo služabnik!

B. Borko.

Sodnija

ČE MOŽ IN ŽENA STANUJETA VSAK ZASE.

Franc Molnar je madžarski pisatelj. Njegovi igri «Vrag» in «Liliom» sta znani tudi pri nas. Toda Molnar ni samo pisatelj gledaliških iger, marveč tudi zakoski mož. Za ženo ima igralko Fari Fedah.

Molnar in Fedahova sta postavno poročena ter živita v Budimpešti. Molnar piše, Fedahova igra. Stanovanja pa nimata skupnega, temveč stanujeta vsak zase, ne da bi dvomila drug o poštenju in zvestobi drugega.

Našel pa se je v Budimpešti visok uradnik v ministrstvu, ki mu ni bilo nič všeč to, da Molnar in Fedahova ne domujeta pod eno streho, in je oba zatožil stanovanjskemu uradu, češ, da s tem, da živita vsak zase, oškodujeta druge Budimpeštance za stanovanje. Zadeva je prišla pred sodišče.

Budimpeštanski stanovanjski urad je tožil Molnarja in Fedahovo na tej-le podlagi: Molnar-Fedahova sta poročena. Toda za dostojne zakonce ni dovolj, da so se zvezali kakor zahtevajo postave: oni morajo tudi živeti in stanovati skupaj. Molnar in Fedahova sta v tem pogledu izjemi, česar pa ni mogoče odobravati. Potrebno je torej, da se naselita skupaj. Sodišče naj do tega pripomore.

Razprava v tej stanovanjski zadevi proti Molnarju in Fedahovi je bila sila zanimiva: navzoče je bilo budimpeštansko občinstvo iz najboljših krogov. Sodniki so upibali, razmišljali, odpirali zakonike in končno razsodili: ministerijalni uradnik, torej tretja oseba, nima glede zakonskega sožitja Molnarja in Fedahove nobene pravice zahtevati, da se zakonca vselita pod eno streho. Ureditev zakonskega življenja je zasebna zadeva pisatelja in igralke, ki sta poleg tega tako znana v svetu, da se jima že radi dobrega imena, katerega vživata, ter v interesu Madžarske ne sme odvzeti stanovanje. Ergo ostane vse pri starem . . .

Ministerijalni uradnik je tedaj pogorel. Molnar in Fedahova pa sta odšla iz sodne dvorane burno pozdravljena da sta premagala predsodek birokrata, ki ju je hotel prikrajšati za stanovanjsko udobnost.

Ravnatelj Kmetijske družbe Gustav Pirc proti «Slovencu». V torek se je vršila pred ljubljanskim deželnim kot tiskovnim sodiščem zanimiva obravnava o tožbi generalnega ravnatelja Kmetijske družbe g. Gustava Pirca proti odgovornemu uredniku «Slovenca» radi članka, priobčenega v «Slovencu» dne 9. februarja pod naslovom «Kmetijska družba in Gustav Pirc», v katerem se tožitelju očita, da se je pod imenom Kmetijske družbe okoristil s prodajo galice za milijon kron. Zagovornik obtoženca, dr. Natlačen, je nastopil dokaz resnice za vse očitke in je izvajal: Gustav Pirc je bil kot predsednik Kmetijske družbe za Slovenijo lansko pomlad z zastopnikom tvrdke Mettal & Erz. M. G. Wien v dogovoru glede nakupa galice. Tvrdka je 12. junija 1922. stavila ponudbo za 40 do 50 vagonov po 25 funtov, 19 šilingov in 9 penc s klavzulo, da mora pogodbo odobriti osrednji odbor družbe. Odbor je sklenil, da se nakupi 40 vagonov, toda naslednjega dne je Pirc sklenil kljub temu pogodbo za 50 vagonov. Za novih 10 vagonov galice je Kmetijska družba ktpila funte z lastnim denarjem, tekoči račun pa se je vodil na ime predsednika Pirca. Izdatki za nakup funtov so znašali do 31. decembra 1922 skupno 983.588 Din. Svota je bila poravnana 12. januarja t. l.

Vlada je dovolila za vseh 50 vagonov carine prost uvoz, ki se je tudi izvršil imenom Kmetijske družbe. Prvih 10 vagonov je bilo deloma vskladiščenih v Kmetijski družbi, 4 vagoni so bili oddani trgovcu Antonu Volta, po en vagon pa je odšel v Zagreb in Beograd. Nabavni stroški za galico so znašali 34 K za kg, prodana pa je bila po 52 K in je torej ravnatelj Pirc zaslužil pri kg čistih 18 kron, torej pri vagonu 180.000 K. Tri še neprodane vagone pa je tožitelj odstopil Kmetijski družbi šele 5 dni po inkriminiranem članku «Slovenca» in pozneje sklenil z družbo novo pogodbo, po kateri je prevzel nase najdražje plačane funte in se pustil obremeniti tudi za carino glede 10 vagonov. S tem da se je tožitelj že sam obsodil. Ravnatelj Pirc je dalje pod imenom Kmetijske družbe prodal na Hrvatsko oz. Novi Sad 10 vagonov galice od «Handelsgesellschaft Graz» in dosegel čisti dobiček 950.000 K. Leta 1920. je Pirc naprtil Kmetijski družbi nemške marke po 2.05 K, dočim jih je bilo povsod lahko dobiti po 1.95 K in je bila tako družba v njegovo korist oškodovana za 90.000 K. Tudi najtežja obdolžitev, da si je tožitelj pri nakupih emajlirane posode zgovoril zase 7-% provizijo, je baje resnična. Dogovoril se je namreč z družbo «Triglav» v Dresdenu, da se mu izplača provizija na bančni zavod, ki ga bo on nakazal. Zagovornik je končno predlagal, naj se z ozirom na javnopravni položaj ravnatelja Pirca odstopijo vsi tozadevni akti državnemu pravdništvu, carinske zadeve pa finančni oblasti.

Zastopnik ravnatelja Pirca, dr. Tekavčič, je v svojih izvajanjih zavračal očitke in izjavil, da je Pirc vse očitane kupčije sklenil na svoj lasten račun. 10 vagonov je prišlo slučajno na račun Kmetijske družbe, za kar pa tožitelj nič ne more. Razprava je bila v svrho zaslišanja prič preložena na nedoločen čas.

Afera dr. Pirkmajer - Anton Pesek. Po več mesecev trajajočem zavlačevanju je bila te dni končana razprava o tožbi ptujskega okrajnega glavarja dr. Pirkmajerja proti lastniku bivše «Jugoslavije» Antonu Pesku, ki je na nekem javnem shodu očital dr. Pirkmajerju uradne poneverbe, kupčije z zaplenjenim blagom in odstranitev neljubih uradnikov. Anton Pesek se je izgovarjal, da je izvršil nepremišljene očitke le v razburjenosti, da pa nima nobenih dokazov. Sodišče ga je obsodilo na 3000 Din globe.

Windischgrätz - Ristič. «Slovenski Narod» je objavil svoječasno od dr. Windischgrätza inspirirano «Poslano», v katerem so se bivšemu upravitelju Windischgrätzovih posestev na Planini, g. Rističu očitale razne nekorektnosti: da je devastiral zgodovinski park, da so njegovi ljudje ogrožali osebno varnost tamkajšnjega prebivalstva in da je reduciral dajatve za Windischgrätzovo rodbino. Zaslišanih je bila cela vrsta prič, ki so zanikale vse očitke. Novi upravitelj inž. Kosmač, ki je bil imenovan po Rističevi odstavitvi, ki je bil Hribarju jako na potu, je celo izjavil, da je prevzel upravo v najlepšem redu in da tudi on ni zvišal dajatev Windischgrätzovi rodbini, ker so odgovarjale predpisom pristojnih oblasti. Sedanji veliki župan, bivši agrarni direktor dr. Lukan je odklonil izpoved, češ da ga veže uradna tajnost. Razprava je bila preložena in bo sodišče prosilo, naj se dr. Lukan in dr. Brnčić odvežeta za ta slučaj uradne molčečnosti.

Bojevit kaplan. Včeraj se je vršila pred okrajno sodnijo v Ljubljani zanimiva razprava proti šentvidskemu kalanu I. Kogeju. Razprava tako lepo ilustrira surov fanatizem podeželske klerikalne inteligence, da zasluži širšo pozornost. Na pustno nedeljo je plesalo v gostilni Štrekelj v Vižmarjih več fantov, med njimi tudi par Sokolov s sokolskimi znaki. V sosednji sobi so pili kaplan Kogej in dva profesorja iz školovih zavodov. Ko so ti gospodje opazili sokolske znake, so začeli fante izzivati in jih zmerjati. Ker se ti niso zmenili za nje, sta jih počakala Kogej in profesor Arh pred gostilno, jih ustavila in jim hotela zabraniti, da bi šli na sokolsko veselico, kamor so bili namenjeni. Seveda si Sokoli niso pustili ukazovati, kam smejo in kam ne, to pa je oba duhovna gospoda tako razjarilo, da sta sredi ceste slekla suknjo in se pripravila za pretep. Ko ju je eden izmed Sokolov hotel pomiriti, češ saj smo vsi Jugoslovani in katoličani, naj dasta zato mir, se je odrezal kaplan Kogej: «Jaz nisem noben Jugoslovan, jaz sem Slovenec! Kaj katoličanstvo! Sedaj gre za politiko in ne za vero, sedaj se dajmo!» Zavihal si je rokave, sunil tožitelja v prsa in ga obsul s psovkami smrkovec, baraba in slično. — Zadevo so skušali poravnati najprej pred občinskim posredovalnim uradom v Št. Vidu. Že tu je kaplan Kogej priznal svojo krivdo in izjavil, da je pripravljen plačati primerno globo; poravnava se je razbila na tem, da je tožitelj zahteval, naj plača kaplan primeren znesek za Sokola, kaplan pa ga je hotel plačati le tožitelju kot osebi. Tudi na včerajšnji obravnavi pred sodnijo Kogej ni tajil, ampak se izgovarjal le na — razburjenost. Moral bo plačati 300 Din za šentviškega Sokola in poravnati vse stroške.

Dopisi

PODNART. Podružnica Jugoslovenske Matice za Podnart in okolico je sklicala dne 11. marca 1923 propagandni shod v Podnartu. Govornik je slikal v svojem govoru naloge in delovanje Jugoslovenske Matice. Poudarjal je zlasti, da je društvo nepolitično in nepristransko. To naj bi čul tudi ovsiški župnik, ki je s prozornim namenom, da bi odvrnil ljudi od shoda, sklical isti čas ustanovni občni zbor «Katoliškega prosvetnega društva». Toda ta namera se mu ni docela posrečila. Po govoru se je uprizorila enodejanka «Pot do srca». Igralci so imeli za naštudiranje dokaj malo časa na razpolago. Kljub temu je šlo vse gladko. Mnogi so pokazali, da bi jim tudi daljše vloge ne delale težav, zlasti Stojan, ga. Vraničeva in njena hčerka. G. major in drugi dostojanstveniki so bili dobri. Želimo le, da se nam kmalu nudi kaka slična prireditev.

ŽIRI. Dramatični odsek Sokolskega društva v Žireh je vprizoril v nedeljo, dne 4. t. m., v «Sokolskem domu» dramo v treh dejanjih «Spavaj, moja dekllca», katera je kakor že več drugih pod režijo brata Polaka, v vsakem oziru dobro uspela. Za igro je vladalo veliko zanimanje in je bila prostorna dvorana do malega zasedena. Da so bile vloge srečno razdeljene in podane s čustvom razumevanja, se je videlo pri občinstvu, ker je imel pri nekaterih prizorih sleherni solze v očeh. Vsem igralcem, posebno predsedniku dramatičnega odseka in režiserju bratu Polaku čestitamo na tako lepo uspeli igri, katero gledati je bil užitek prve vrste.

TRBOVLJE. Dne 11., 13. in 14. t. m. se je priredila v dvorani Sokolskega društva na Vodi, mladinska igra «V kraljestvu palčkov», ki je v gmotnem kakor moralnem oziru nad vse pričakovano izborno uspela. Igralo se je tako ljubko, precizno in naravno, da je bilo občinstvo kar presenečeno. Scenerija, kot petje in oba mlada goslarja je bilo na svojem mestu. Zelo pa nam je ugajal «Norček» učenka tretjega razreda Dragica Peštajnova. Vodstvo te prireditve in režijo je vodila neumorno delavna in požrtvovalna učiteljica otroškega vrtca gdč. Tončka Čarga. Vrli gospodični na trekamo javno zahvalo za plodonosen in požrtvovalen trud z našimi malčki k tako krasno uspelim predstavam z iskreno željo, da nas kmalu razveseli s kako slično prireditvijo, katerih v naši dolini zelo pogrešamo. — Oče.

KRŠKO. Dne 3. in 4. t. m. je priredila podružnica «Kola jugoslovanskih sester» Krško-Videm v sokolski dvorani gledališko predstavo «Izgubljeni raj» pod spretnim vodstvom učiteljice g. Vl. Levstikove. Sodeloval je tudi krški salonski orkester. Igra je sijajno uspela ter vsakokrat napolnila prostorno sokolsko dvorano do zadnjega kotička. Posebno ljubki so bili palčki, izborno so rešile svoje vloge tudi vse ostale igralke kolašice. Ta predstava je znova pokazala, da uživa «Kolo» vsestransko zaupanje krškega meščanstva, pa tudi naših okoličanov. Podružnici pristopajo vedno nove članice; šteje pa tudi že več ustanovnih članov. Bližajo se velikonočni prazniki, čas pisanic. Ker je bil čisti prebitek gledališke predstave precejšen, pripravilo bo «Kolo» našim revnim lepe piruhe ter jih obdarilo z obutvijo in oblačilom.

Objave

* *«Geografsko društvo» na ljubljanski univerzi* je na svojem III. rednem občnem zboru dne 12. marca t. l. izvolilo sledeči odbor: Savnik Roman, cand. phil., predsednik, Baš Franjo, cand. phil., podpredsednik, Bednařik Rado cand. phil. blagajnik, Rakovec Ivan, stud. phil., tajnik; Aplenc Rihard, cand. phil., knjižničar; Beg Dušan, cand. phil., Mlinar Ivan cand. phil., odbornika, Mlinar Helena, cand. phil., Reja Oskar, stud. phil., odborn. namestnika, Rubić Ivo, cand. phil., Mehle Fran, stud. phil., revizorja, Četverikova Aleksandra, cand. phil., Bačar Rafael, stud. phil., in Čič Viktor, stud. phil., častno razsodišče.

* *J. N. A. D. «Jadran»* ima danes II. debatni večer. Tov. Milan Zadnek, stud. teh., bo nadaljeval svoje predavanje o temi «Svetovni nazor». Udeležba za člane obvezna. Nečlani dobrodošli.

* *Tovariši Triglavani!* Danes se vrši na verandi «Pri Tišlerju» sestanek kulturno-znanstvene sekcije. Dnevni red: Program novega načelnika; predavanje tov. fil. Fr. Baša: «Reka na mirovni konferenci v Parizu in razvoj reškega vprašanja do Rapalla». Prosti razgovori. Začetek ob 19.45. Udeležba za aktivne Triglavane obvezna: gg. starešine uljudno vabljeni. — Načelnik.

* *Novi odbor «Triglava».* Odbor J. A. D. «Triglav», podružnica Ljubljana, izvoljen na III. rednem občnem zboru, se je konstituiral sledeče: predsednik Mojzer Tone, cand. iur., podpredsednik Lah Jože, cand. ing.; tajnik Planinšek Odon, cand. iur.; blagajnik Skalicky Zdenko, stud. teh.; knjižničar Čok Bernard, stud. med.; arhivar Lichtenwallner Milan, stud. iur.; zapisnikar Fajdiga Franjo, stud. teh.; odbornik Andoljšek Mirko, stud. teh. revizorja Žabkar Albin, cand. phil., in Žmuc Anton, stud. phil.

* *Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani* opozarja še enkrat svoje p. n. člane na izredni občni zbor, ki se vrši danes v četrtek 22. t. m. v veliki dvorani «Mestnega doma». Na dnevnem redu je: razgovor o stališču članov napram odloku ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev s katerim je odrejena likvidacija društva in raznoterosti. Z ozirom na važnost občnega zbora pričakujemo polnoštevilne udeležbe.

* *Glavna carinarnica Ljubljanska* posluje od 1. aprila do nadaljnega ob delavnikih od 8. do 12. in od 15. do 18. ure. Ob nedeljah in praznikih je urad za stranke zaprt.

* *Nabavljalna zadruga javnih nameščencev r. z. v Ljubljani* opozarja svoje člane, da se zanesljivo udeleže I. rednega občnega zbora, ki se vrši dne 24. marca t. l. ob 20. uri v dvorani Mestnega doma.

* *Sokol Cerknica.* Dramatični odsek ponovi na splošno zahtevo, ob znatno znižanih cenah, v nedeljo dne 25. marca ob 15. uri v telovadnici Štolbovo tridejanko veseloigro «Stari greh». Vabi se k obilni udeležbi.

* *Za zgradbo sokolskega doma* v Sp. Šiški, so darovali pri «slepem Janezu» po 100 Din br. Kovič Pavle, br. starosta Maly, Tržič, sestr. Juvan, Sokol II Ljubljana 20 Din in po 10 Din br. Kovič Pavel Hojek M., Nahtigal F. in sestr. Jožica Šusteršič. Da bi našli obilo posnemalcev. Iskrena hvala. — Odbor.

* *Podporno društvo železniških uslužbencev v Ljubljani* javlja na podlagi sklepa občnega zbora svojim članom-vpokojencem, da je mesečna članarina od 1. aprila t. l. na 3 Din povišana. Od 1. maja t. l. se izplačuje za vsak smrtni slučaj 2500 Din. Občni zbor dovoljuje članom vpokojencem, da plačujejo dosedanjo članarino 2 Din, v katerih slučajih priteče istim podpora v znesku 1500 Din. Vsi vpokojenci se prosijo, da najkasneje do 1. julija t. l. zanesljivo sporoče društvu, katero članarino žele v bodoče plačevati. Obširnejša letna poročila so izvešena na vseh postajah. — Odbor.

* *Predavanje o vrtnarstvu.* V četrtek, dne 22 t. m. bo predaval ob 8. zvečer v dvorani v Mladiki g. strok. nadzornik Andrej Škulj: «O najvažnejši zelenjadi za meščanske vrtove». Vabljeni so vsi prijatelji in ljubitelji vrtnarstva. Zadnje vrtnarsko predavanje je bilo prav dobro obiskano. Udeleženci so bili za poučne in praktične nasvete prav hvaležni.

* *Zakup lova.* Pri šumski upravi na Bledu se odda v zakup versko zakladno lovišče na Mežaklji in sicer vzhodni del za dobo petih let to je od 1. aprila 1923 do 31. marca 1928. Pismene, pravilno (3 Din) kolkovane z takso 20 Din in z 10 odst. vadijem opremljene ponudbe je vložiti v zapečatenem ovoju pri imenovani upravi najpozneje do 29. marca 1923 opoldne. Tozadevni zakupni pogoji so na vpogled pri direkciji šum v Ljubljani, Kržanke in pri šumski upravi na Bledu med uradnimi urami.

* *«Sodoma in Gomora», v kinu Tivoli.* Danes do nedelje 25. t. m. se predvaja v kinu «Tivoli» I. del dosedaj priznano največjega umetniškega filma modernega časa «Sodoma in Gomora». Film, ki je realna podoba današnjega nemoralnega propadlega človeštva, nam z neobičajno silo predočuje in odkriva ta gnili svet. Cel svet se suče danes okoli kapitala, ki ne pozna mej in ki se v svojem groznem ponosu ne straši človeških žrtev. Film nas popeljuje pod zemljo v najtemnejše rove, kjer pohlepnost za kapitalom poganja tisoče v prezgodnji grob. Predoči se nam zakulisna igra na borzah, sleparije pri igralni mizi in v družbi nizkotnih žensk tečeta šampanjec in sekt v potokih. Na eni strani lepota, bogastvo, ljubezen, na drugi podlost, revščina, sovraštvo. To je današnji svet... Ali bliža se mu konec in sicer v simboličnem prikazovanju pogorelih mest Sodoma in Gomora, ki sta bili od Boga uničeni. Ogenj in potres končata pregrešni svet. V glavni vlogi tega glasovitega filma nastopa svetovno znana tragedinja Lucy Doraine poleg svetovnih igralcev. — Predprodaja vstopnic od 2 popoldne naprej v kinu «Tivoli».

Vremensko poročilo

Ljubljana, 21 marca 1923 — Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	765·5	1·4	sev. zap.	oblačno	—
Ljubljana .	14.	766·9	9·7	vzhod	pol obl.	—
Ljubljana .	21.	767·2	6·8	„	del. obl.	—
Zagreb . .	7.	769·0	3·0	brezvetra	več obl.	—
Beograd .	7.	768·7	2·0	„	oblačno	—
Dunaj . .	7.	768·6	0·0	„	jasno	—
Praga . .	7.	768·1	1·0	„	megla	—
Inomost . .	7.	765·1	2·0	zapad	jasno	—

V Ljubljani barometer nestan, temper primerna. Solnce vzhaja ob 6·01, zahaja ob 18·15

Mali oglasi

stane do 20 besedi Din. 3·—, vsakih nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanja, spremembe do 20 besedi 5 Din, vsakih nadaljnih 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. Lahko tudi s znamkami. Na vprašanja se odgovarja le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor.

Službe

Dva ključavničarska pomočnika in kurjača potrebuje tvornica „Vulkan", Kranj. 836

Hotelski sluga s večletnimi dobrimi izpričevali se sprejme. Vstop takoj. — Hotel Štrukelj Ljubljana. 981

Kupim

Petrolejske vrče z ali brez zbojev in železne barele kupujemo v vsaki množini. Hrovat & Komp., Ljubljana, Vegova ulica 6. 754

Prodam

2 do 4 vagone lepega belega krompirja je takoj naprodaj. Vprašati je pri podružnici «Jutra» v Mariboru. 987

Išče se kolo brez vsakega gumija. Naslov v podružnici «Jutra» v Mariboru. 986

Oreho 958 á K 25·— za kg prodaja delikatesna trgovina Marija Klobčič, Sv. Florjana ul. št. 24.

Korenje, peso, čebulček in vsa druga semena naj ceneje in najbolje pri Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica št. 12. 943

Motorno kolo, 985 lahke vrst, v dobrem stanju, se po nizki ceni proda. Naslov v upravi «Jutra».

Pohištvo: 982 Spalnice, jedilnice, kuhinje in razno upognjeno pohištvo najceneje naprodaj. Erman & Arhar, mizarstvo, Št. Vid št. 4 nad Ljubljano.

Proda se: Pol. umivalnik (marmornata plošča), pol. nočna omarica, okvir za zrcalo, pisalna miza (Stehpult), 6 lustrov za plin, viseča svetilka za petrolej, telefon, 4 elektr. zvonci, akord citre in razne druge stvari. Poljanska cesta 13 II. desno. 984

Dobro seno 972 proda mesar Julius, Ljubljana, Sv. Petra cesta 79.

Lokal

Gostilna 979 na razpotju v kraju, kjer cveto lesna in industrija, se odda v najem ali proti točnju od litra. Pripravno je tudi za trgovca z lesom ali obrtnika. Naslov pove uprava «Jutra».

Nepremičnine

Prodam posestvo, obstoječe iz njiv in travnikov ter lepega gozda. Posestvo meri okrog 20 do 25 oralov, stanovanja so v-a v dobrem stanju. Cena posestva dva in in pol milijona kron. Naslov v upravi «Jutra». 966

Lepo posestvo 973 ob cesti v Žiri, 20 oralov zemlje, z velikim dorastlim gozdom in sadonosnikom na prodaj. Na posestvu se lahko redi do 4 glav živine. Vse v dobrem stanju. Zaradi cene in drugih podrobnosti se je obrniti na naslov. Tone Berčič, Jarčja dolina št. 1, obč. Žiri nad Škofjo Loko.

Enonadstropna hiša, v bližini kolodvora, z velikim vrtom kot stavbišče, cena 620.000 K; **zelo velika klet** in drugi prostori za prevzeti; **elegantna vila** na lepem prostoru, 2 milijona kron; **navadna vila** z vrtom, 550.000 K in 800.000 K; **več posestev** itd. 988 Realitetna pisarna „RAPID" v Mariboru, Gosposka ul. 28.

Stanovanja

Boljša uradnica 980 išče mesečno meblirano sobo v sredini mesta. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Solidna».

Na stanovanje 867 se sprejme dijak. (Posebni vhod, električna luč.) Naslov pove uprava «Jutra».

Dopisovanje

V svrho ženitve! Inteligentno, zdravo, značajno, varčno, 30 do 40 let staro žensko išče mož, trezen, istih lastnosti in iste starosti, kot mater 5 otrokom. Posestnik z mesečno plačo in posebnim zaslužkom. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Dobra gospodinja 977». Tajnost zajamčena. 977

Trije mladeniči želijo intimne korespodence z mladimi gospodičnami, in sicer v starosti od 16 do 20 let. Pisma se naj pošiljajo na: „Srečko-Števo in Ivico", poštnoležeče Celje. 974

Mlad gospod, akademsko izobražen, čedne zunanjosti (tako pravijo drugi), se želi tem potom seznaniti z gospodično od 18 do 26 let. Ker še ni dolgo v Ljubljani, mu je vsled pomanjkanja znanja dolgčas. Samo resne dopise prosi pod „Branimir" poštnoležeče, Ljubljana. 975

Gospodična, 976 25 let stara, izučena šivilja, želi znanja z enakim gospodom, v svrho možitve. Pisma naj se naslovijo poštnoležeče Maribor, „M. Č. 22".

Gospodični 967 iz večjega trga, prijetne zunanjosti, izobraženi, v starosti 19 in 21 let, želita resnega znanja z izobraženima gospodoma v svrho dopisovanja, nanaje z dobro situiranimi trgovci ali višjimi uradniki. Dopisi na upravo «Jutra» pod «Venera, Afrodita».

Razno

Angleščino, 978 nemščino in glasovir, event. tudi po k za ljudske šole, se daje na Poljanski c. 13 II.

Trboveljski premog in drva 44
stalno v zalogi vsako množino
Družba Ilirija, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Tel. 270.

Pozor! Kupujem stare obleke, čevlje, pohištvo i. t. d. Grem tudi na zahtevo na dom iskati. 469
Drame Martin, Ljubljana,
Sv. Jakoba nabrežje štev. 29.

Šofer
k tovornemu avtu se išče.
Popolnoma izučen monter s prvovrstnimi referencami. Nastop takoj. Ponudbe pod „Ljubljana" na upravo „Jutra". 462

Gostilničarji, pozor!
Vinska trgovina **Kerin in drug v Krškem** ima v svoji zalogi 40 hl Silvanca, 20 hl domače črnine iz leta 1921., ima tudi več 100 hl rdečega vina iz leta 1922. Cena po dogovoru pri sodu. 829

Kože divjačine 39
vsake vrste, tudi zajčje, kupuje trgovina z usnjem D. Zdravič, Ljubljana, Sv. Florjana ul. 9.

Nogavice, rokavice!
največja izbira
pri tvrdki 59/III
A. & E. Skaberne Ljubljana Mestni trg 10.

Iz življenja in sveta

K potresu v Jugoslaviji

Najnovejši potres v srednjem delu naše kraljevine je že drugi večji potres, ki se je prigodil tekom zadnjega leta v našem ozemlju. Dočim je bilo glavno območje prvega potresa v Severni Srbiji, je nastopil zadnji potres po dosedanjih poročilih najmočneje po južni Dalmaciji, Hercegovini in Bosni.

Ozemlje naše kraljevine je potresom jako podvržen svet in sicer skoro v vsem obsegu. Kaj je preživela l. 1895. Ljubljana, nam je še vsem dobro v spominu; malo let preje je zadel hud potres Zagreb. Iz zgodovinske dobe se pogostem poroča o hudih potresnih katastrofah. Navedemo naj le najbolj znane primere. Naš častitljivi, stari Dubrovnik je podlegel silni potresni katastrofi, ki ga je zadela dne 6. aprila l. 1667. Velika večina hiš v Dubrovniku se je oni strašni dan popolnoma razsula, nič manj ko okrog 4000 ljudi je našlo smrt pod razvalinami. Od tega udarca se mesto ni več popolnoma opomoglo. Sedanji potres ima svoje središče v okrožju Popovega polja, kar je v neposredni bližini Dubrovnika.

Drugi zelo znan primer je Skoplje. Južna Srbija s svojim sosedstvom je tudi jako živahno potresno ozemlje. Skoplje je l. 518. silen potres popolnoma razdejal in prav tako tudi mnoge druge utrjene kraje v bližini. Cesar Justinijan je prepustil razvaline njih usodi in dal zgraditi novo mesto tamkaj, kjer stoji še danes.

V bližini naše kraljevine je posebno nevarno potresno ozemlje okrožje Dardanel, Marmarskega morja in Carigrada. Veliki potresi so se tu dogodili že neštetokrat. Da so si Turki osvojili svojo prvo postojanko na evropski strani, stoji n. pr. v zvezi s potresom. Dne 2. marca l. 1348. je namreč strahovit potres popolnoma razrušil mesto Kalipolis ob Dardanelah, prebivalci so ubežali na ladje. Tedaj pa so hitro prišli Turki z maloazijske strani ter kratkomalo zasedli razdejano mesto, ga znova utrdili in ostali v njem, na protest bizantinskega cesarja pa so odgovorili, da so se le naselili na mestu, po potresu povsem razdejanem in zapuščenem.

Historičnih primerov potresnega razdejanja imamo še mnogo. Toda zanimiveje je vprašanje, zakaj je pri nas toliko potresov, v čem tiči temu vzrok. Treba je namreč naglasiti, da so mnoge dežele in države na svetu, ki potresov sploh ne poznajo. Tako n. pr. so potresi jako redki v ravni Severni Nemčiji, ne poznajo jih tudi v Rusiji, razen v bližini Kavkaza, prav tako jih ni v Sibiriji. Tudi Afrika se nikdar ne trese razen v majhnem severovzhodnem delu. Tem bolj na potresi obiskavajo Ameriko, vzhodno in južno Azijo z otoki ter južno Evropo. Po teh predelih pa nastopajo po večini mnogo strahovitejši potresi nego so najhujši pri nas, kajti tam se dogajajo po večini v zvezi z vulkanskimi izbruhi. Potresi pri nas pa so drugačne prirode. Površina, ki tvori naše ozemlje, je namreč še vedno nemirna, ni še umirjena; v njej se ob velikih prepokah od časa do časa zgane del površine in se premakne za spoznanje, da se strese vse na njem. Vsem mladim gorovjem, kakor so tudi jugoslovanska, je lasten tak nemir. Pojav je približno tak, kakor, če se pod ledom voda vsuši ter začne led nad njo pokati in se posamezne plošče zdaj udirajo, zdaj zopet pod pritiskom nekoliko dvignejo. Ves Balkan od Alp in Adrije pa do Egejskega in Črnega morja je še v notranji napetosti, ki proži stresljaje, zdaj na enem, zdaj na drugem koncu. To gibanje se konča in umiri komaj v nepreglednih tisočletjih. Najnovejši potres tedaj ni bil niti prvi, niti zadnji.

Moderni Japonci

Dr. ing. G. Huldschiner piše v «Vossische Ztg.» o modernih Japoncih. Ako vidimo v Evropi posamezne Japonce, menimo, da so vsi enaki in vsi majhni. Toda razlike v tipih so večje nego pri zahodnih narodih. Ogromni duševni razvoj med Japonci tekom zadnjih petdeset let se kaže tudi v obrazih, fiziognomijah. Najlepše se lobanje vseh civilizacijskih stopenj. A ne le glave, nego tudi telesa so se izpremenila, pač pod vplivom izboljšanih življenskih pogojev tudi med nižjimi sloji. Včasih je bila japonska rasa čudno nizka in majhna; dandanes je že dokaj velikih Japoncev, ki pa še vedno niso normalne evropske telesne višine. Vrata starih templjev in starih hiš so danes prenizka za večino Japoncev. Izpremembe obrazov in rasti pa so večje pri moških kakor pri ženskah in otrokih. Mlade ženske so v slikovitih kimonih zelo lepe, a njih obrazi kažejo enako neizraznost in so si tako podobni, da jih Evropejec ne more razločevati, ako ne pazi na različnobarvne in pisane obleke. Japonke v toaleti iste barve pa so kakor dvojčki ali trojčki.

Gospodje se nosijo evropski, najrajši imajo svetle in bele obleke ali temne kimone. Delavci in kuliji hodijo napol nagi, v kopalnih hlačicah ali le s kosom blaga okoli ledij. Sploh smatra nižje ljudstvo goloto še vedno za naravno in prav nič pohujšljivo. Zato se tudi ženske malo ali nič ne ženirajo, ako jih vidijo gole ali polgole. Evropske slamnike nosijo vsi japonski stanovi, goli, napol oblečeni, japonski in evropski opravljeni. Kuliji, ki vozijo rikše ter nadomeščajo naše fijakarje, nosijo na glavah proti solnčnim žarkom še vedno velike slamnike, ki so slični ogromnim poveznjenim latvicam (skledam). Tudi tropna čelada se razširja. Japonski možje se torej zunanje vedno bolj evropizirajo.

Toda ženske in otroci ostajajo zvesti starim narodnim šegam ter nosijo japonski kostim, kimono z umetno zavezanim pasom, veliko petljo zadaj na pasu in v čudovito lepo in visoko frizuro (učesom). Noge jim tiče v belih nogavicah, ki imajo za palec posebno shrambo; nogavice segajo komaj preko gležnjev. Meča so gola. Sandale stoje na dveh lesenih podlogah in si jih privezujejo z jermenčki. Te podloge pod podplati so potrebne, ker je na Japonskem vedno ali visoko blato ali visok prah. Ženske in otroci hodijo grdo, s prsti, obrnjenimi na noter, in delajo po cestah s sandalami velik hrup. Kimona so zelo različna v bojah: modra z rdečim obijem (pasom), rumena in lila, zelena in zlata, enobarvna ali z geometričnimi vzorci, z risbami živali, tičev in metuljev ali rastlin. Velikanska pestrost in slikovitost. Matere nižjih stanov nosijo otroke na hrbtu, povezane tako, da se lahko obračajo le otroške glavice.

Med odraslimi izobraženci jih nosi ogromno število naočnike. Vzrok je šola! Japonske črke pokvarijo skoraj vsake oči. Da se jih naučiš, treba več let. A Japonci čitajo izredno mnogo in zato imajo tudi velikansko število knjigotržnic in prodajalnic novin. Analfabetov vendar ni veliko. Zato je splošna izobrazba večja kakor med drugimi narodi.

Ljubosumnost ptic

Tudi pri pticah je opažati jasna znamenja ljubosumnosti, zlasti pri krotkih. Krotke ptice ljubijo gotove osebe, dočim sovražijo druge brez vsakega vidnega vzroka in postanejo hude, ako bitje, katero ljubijo one, ljubimkuje s kom drugim.

Mnogo bolj redka pa so znamenja ljubosumnosti pri ptičih v prosti prirodi. Zanimiva so dejstva, ki jih navaja znani angleški ptičjeslovec Oliver Pike o glavnih znakih ljubosumnosti v ptičjem svetu:

«Pred nekaj leti,» piše Pike, «se je ob nekem jezeru pojavila ptičja dvojica, kakršna do takrat še ni nikdar gnezdila v Angliji. Samec in samica, neke vrste potapljača, sta si zgradila gnezdo, ne da bi se zmenila za sovražno razpoloženje drugih ptičev in samica je zvalila tudi pet jajčkov. Ostali ptiči, ki so gnezdili že leta in leta ob tamkajšnjem jezeru, so pokazali pri prihodu tujcev naravnost nerazumljivo ljubosumnost na novodošlece. Samica je sedela komaj teden dni, ko jo je izsledila neka divja močvirnata kokoš. Roparica je počakala ugodne priložnosti in v odsotnosti obeh požrla vsa jajca. Tuja ptiča sta imela navado, kadar sta zapustila gnezdo, da sta pokrila jajčka s travo, toda močvirnata kokoš je opazila to zvijačo, odstranila travo in izvršila potem rop. Nekaj tednov pozneje sta potapljavčka pričela graditi novo gnezdo v najbolj gostem delu trstja. Vsakdo bi mislil, da bosta tu popolnoma na varnem, toda domače ptice so jima prišle tudi tu na sled in uničile njiju rodbinsko srečo. To je oba tujca izmodrilo, nakar je bil pri novem gnezdu vedno eden na straži. Toda domači ptiči potapljači so kljub temu neprestano napadali vsiljivega tujca. Lepega dne so ga naskakovali tako dolgo, da so mu končno razrušili gnezdo.»

«Ob nekem drugem jezeru,» pravi dalje Pike, «sta si dva druga ptička v jako skritem kotu zgradila gnezdo. Toda v bližini sta gnezdili že dolgo dve črni raci, ki sta postali na nova gosta tako ljubosumni, da sta jima hoteli za vsako ceno uničiti gnezdo in mladiče. Ta prilika se je racam nudila, ko sta nadležna tujca radi moje navzočnosti zbežala iz gnezda. Raci sta se namreč nato vrgli kakor bes na gnezdo, je raztrgali na kose in vrgli jajčka v vodo.»

Premog in cement
stalno v zalogi pri
H. Petrič, Ljubljana
Dunajska cesta 33. Tel. 366.
Skladišče „Balkan".

Prvi lorgografični atelje.
Najmodernejše povečanje fotografij
(tudi specialnih kart itd.)
Nepoznana estetika in točnost.
465 Naročila izvršuje
izumitelj dr. Fran Lorger.
Ljubljana, Nunska ulica 8.

Sprejme se
družabnik
za dobro vpeljano trgovino z mešanim blagom v trgu, na deželi, v svoji lastni hiši. Potreben kapital 400.000 do 600.000 kron. Ponudbe pod šifro „Družabnik 421" na upravništvo „Jutra". 421

Pohištvo na prodaj!
Pohištvo za eno spalno sobo iz trdega lesa (kompletno) se radi pomanjkanja prostora ceno proda. — Vpraša se: Ivan Grilc, Ljubljana, Krakovska ul. 20/I 468

Žalni sprevod po blagopokojnem gospodu

Mr. Ph. Gabrijelu Piccoli-ju

lekarnarju

se vrši v četrtek dne 22. marca t. l. ob štirih popoldne iz hiše žalosti, Knafljeva ulica 16, na glavni kolodvor.

Ljubljana, 21. marca 1923.

465 Žalujoči rodbini Piccoli in Ogorcutz.

Slovenski lekarniški gremij v Ljubljani naznanja vsem svojim članom tužno vest, da je njega dolgoletni član gospod

Ph. Mr. Gabrijel Piccoli

lekarnar v Ljubljani

v soboto dne 17. marca 1923. po kratkem trpljenju preminul.

Zemski ostanki pokojnikovi se prepeljejo v četrtek dne 22. marca 1923. ob 4. uri popoldne iz Knafljeve ulice 16 na južni kolodvor.

Neumorno marljivemu tovarišu bodi ohranjen časten spomin.

Ljubljana, dne 21. marca 1923. 466

Perilo I
za dame, gospode in otroke
po znižanih cenah
pri A. Šinkovic nasl. K. Soss
Ljubljana, Mestni trg št. 19.

Trgovina — Delavnica
IVAN KRAVOS
Maribor
Aleksandrova c. 13. — Koroška c. 17.
Telefon int. 207. 57
Opreme in potrebščine za konje, kovčegi, torbice, usnjati izdelki, gamaše itd., gonilni jermeni.

Prvovrstni laneni firnež
svetlorumen in svetlorjav, zajamčeno čist, v sodih in ročkah
terpentinsko olje, Dekalin
in laneno olje 461
nudimo po najnižjih dnevnih cenah
HROVAT & KOMP., LJUBLJANA
Telefon interurb. 301. Brzojavke: HROVATPORT.

Vse vrste trdega in mehkega lesa
prevzamemo za rezanje v različnih dimenzijah, na naši parni žagi, mesečno 500 do 600 m³. Plača po dogovoru.
Istotam se prodajajo bukovi, hrastovi in smrekovi odpadki, zadnji vezani v snope. Vsa pojasnila daje 58
FRANJO BRINC, d. d. parobrodna, Črnomelj.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Šelenburgova ulica št. 1
(PREJ SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)
KAPITAL in REZERVE Din 17,500.000·—
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
PODRUŽNICE: Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica
EKSPOZITURE: Konjice, Meža-Dravograd, Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)
Brzojavi: Trgovska
Telefoni: 139, 146, 458